

Universitat
de les Illes Balears

#SOM
UIB

Integritat acadèmica, què és i com podem fomentar-la com a docents

Pla de Formació UIB 2021-22

Guia del curs

Rubén Comas-Forgas

Estudis: Pla de Formació UIB 2021-22

Curs: Integritat acadèmica, què és i com poder fomentar-la com a docents

Professor: R. Comas-Forgas

Edició: Maig 2022

Disseny de portada: Direcció de la Estratègia de Comunicació i Promoció Institucional
<dircom.uib.cat>

Aquesta obra està subjecta a una llicència Creative Commons. Permet descarregar-la i compartir-la amb altres persones, sempre que es reconegui l'autoria de la mateixa. No es poden realitzar canvis de cap tipus ni es pot utilitzar comercialment.

Aquesta activitat forma part del Projecte RTI2018-098314-B-I00 finançat per MCIN/ AEI /10.13039/501100011033/ i per FEDER *Una manera de fer Europa*.

ÍNDEX

CONTINGUTS.....	5
Presentació.....	5
Objectius.....	5
Introducció	6
PROPOSTA D'ACTIVITATS I CALENDARI	9
RECURSOS	11
BIBLIOGRAFIA	12

CONTINGUTS

Presentació

El frau en les avaluacions, especialment el plagi, i com el professorat pot combatre'l, constitueixen els eixos centrals del curs. Com és ben sabut, copiar en els exàmens, presentar treballs plagiats o fets íntegrament per altres per aprovar una assignatura o obtenir una titulació acadèmica són comportaments deshonestos que el desenvolupament, penetració i ús generalitzat de les TIC en els processos d'ensenyament-aprenentatge han facilitat enormement. Mai com ara havia estat tan senzill ser deshonestos en les avaluacions. Per fer front a aquesta situació, els professors -i no només els universitaris- tenim la necessitat i el deure de conèixer les característiques del fenomen i adoptar estratègies que ajudin a enfrontar-lo de manera eficaç i precisa. Aquest curs s'orienta, precisament, a proporcionar coneixements sobre el tema i ajudar a reflexionar als docents sobre com podem contribuir a crear un entorn educatiu més honest, emmarcat en els valors de la integritat acadèmica. Els principals temes que es tractaran al llarg del curs són:

1. La integritat acadèmica: conceptualització i estat actual.
2. El plagi acadèmic com un exemple de deshonestedat acadèmica: prevalença, etapes i causes.
3. Del plagi a la suplantació: les fàbriques de treballs acadèmics, els parafrasejadors i la intel·ligència artificial al servei del frau.
4. La detecció com una de les estratègies per combatre el plagi. Els programes de detecció: possibilitats i limitacions.
5. La reglamentació i la seva difusió com a estratègia contra la deshonestedat acadèmica. Legislació, reglaments acadèmics i plagi.
6. La formació de l'alumnat com a estratègia per lluitar contra el plagi acadèmic. El plagi involuntari. Formar sobre els principis bàsics de l'escriptura acadèmica.
7. Canvis en la metodologia docent per desactivar el plagi acadèmic.

Objectius

- Donar a conèixer i reflexionar sobre l'estat del coneixement sobre les pràctiques deshonestes i el frau en els processos d'avaluació acadèmica entre l'alumnat, amb especial èmfasi en la seva prevalença i causes.

- Donar a conèixer i reflexionar sobre les principals estratègies per fer front a les pràctiques deshonestes i el frau en els processos d'avaluació acadèmica.
- Aportar estratègies i solucions i fomentar la reflexió sobre com contribuir a la creació d'un entorn acadèmic més honest.

Introducció

Tot i que la integritat, la probitat i la rectitud constitueixen principis bàsics de la vida acadèmica universitària, **són nombroses les evidències que posen de manifest com les pràctiques corruptes o fraudulent es estan molt presents en les institucions d'ensenyament superior** (Hallak & Poisson, 2007; Osipian 2007; Heyneman, Kathryn, Anderson & Muraliyeva, 2008; Sweeney, Dèspota & Lindner, 2013; Chapman & Lindner, 2016; Mohamedbhai, 2016; Denisova-Schmidt, 2017).

La literatura existent sobre el tema suggereix que el concepte d'integritat o honestedat acadèmica -entesos com la defensa, l'observança i l'acatament dels valors fonamentals de tot procés acadèmic; entre d'altres: honradesa, confiança, rectitud, honradesa, respecte, veracitat i responsabilitat (Macfarlane, Zhang & Pun, 2014)- s'assenta sobre 3 eixos vinculats, respectivament, amb la gestió acadèmica, amb la docència i investigació i, finalment, amb l'aprenentatge i l'estudi (Comas, 2009). Dins el tercer grup, en el qual es circumscriu aquest curs, hi ha diverses conductes i/o comportaments que es considera atempten contra els principis d'integritat acadèmica (Comas, Sureda, Casero & Morey, 2011): d'una banda, els que es deriven de conductes impròpies en el desenvolupament de proves d'avaluació i elaboració de treballs (copiar en proves escrites, plagiar treballs totalment o parcialment, falsificar dades en treballs, comprar treballs fets i presentar-los com a propis, deixar-se copiar en proves escrites, etc.) , i, en segon terme, els que es donen en el marc de relacions interpersonals i els relatius a aspectes quotidians de respecte i de concòrdia (danyar material i/o mobiliari d'una institució acadèmica, danyar materials i objectes de companys/es, faltar al respecte a companys/es, faltar a el respecte al professorat, gaudir de tractes de favor per part de PDI o PAS, etc.).

El curs que aquí es presenta es centra principalment en la primera de les tipologies de males pràctiques en què pot incórrer l'alumnat: el frau en les avaluacions. Aquest tipus de conductes danyen la vida acadèmica a diferents nivells, entre d'altres: **d'una banda desprestigien la formació superior i devaluen les titulacions**; afecten a demés a la vida acadèmica **introduint dimensions de desigualtat cap a l'alumnat** de qui els resultats de la seva avaluació sí són fruit del seu esforç i dedicació personal a l'estudi; **posen al docent en una situació permanent de pre-alerta** davant de qualsevol activitat d'avaluació que plantegi, minvant d'aquesta manera el seu temps i potencial de

dedicació a altres tasques pròpies de la docència; **suposen un "frau" perquè l'alumnat que s'ha servit de pràctiques deshonestes per obtenir algun tipus de titulació acadèmica o professional**; i finalment l'alumnat que actua deshonestament **"aprèn" en l'entorn acadèmic una forma d'actuar que molt probablement en el futur transfereixi i s'apliqui a l'àmbit professional a què es dediqui**.

L'alta prevalença d'aquest tipus de males praxis entre l'alumnat universitari ha estat àmpliament documentada en molts països (Ma, McCabe & Liu, 2013; Hu & Lei, 2015; Kokkinaki, Demoliou & Iakovidou, 2015; Ehrich, Howard, Mu & Bokosmaty, 2016; Amiri & Razmjoo, 2016; Ennam, 2017; Curtis & Clare, 2017; Do Ba et al., 2017; ETINED, 2018), també a Espanya (Comas & Sureda, 2010; Comas, Sureda, Casero & Morey, 2011; Comas & Sureda, 2016). Referent a això, si prenem com a exemple dades d'estudis com els de Hodgkinson, Curtis, Macalister & Farrell (2015) es pot establir com a xifra de referència que "approximately one-half to three-quarters of university students commit some form of cheating, Plagiarism, or Collusion ". En altres treballs internacionals, centrats en el plagi acadèmic, les xifres oscil·len entre un 19% i un 81% d'alumnat universitari que admet haver comès aquest tipus de pràctiques en la seva trajectòria acadèmica, segons una revisió de la literatura realitzada per Zolfaghari (2016). Serveixin d'exemple, en la mateixa tònica d'aquestes dades, els resultats assolits per un macroestudi que va comptar amb una mostra de més de 5000 alumnes de 32 universitats nord-americanes: un 57% dels i les participants va admetre haver comès alguna vegada al llarg dels seus estudis a la universitat pràctiques fraudulentament en activitats d'avaluació (Hilliard et al., 2011). Aquesta aproximació va molt en la línia dels resultats obtinguts per treballs desenvolupats al nostre país pel nostre equip d'investigació; així segons dades d'un estudi nacional -l'únic d'aquestes característiques fins a la data- gairebé la meitat d'una mostra d'alumnat universitari espanyol (d'estudis de Grau) va admetre haver comès algun tipus de pràctica fraudulenta a la realització d'exàmens a la universitat i poc més del 75% va confirmar haver incorregut en plagi acadèmic en al menys una ocasió al llarg dels seus estudis (Comas, Sureda, Casero & Morey, 2011). També en el nostre context, en un treball més recent, focalitzat en alumnat de l'àrea d'Economia i Empresarials (Comas & Sureda, 2016), es posa de manifest que una mica més del 60% d'alumnat de quart curs de titulacions d'aquesta àrea va admetre haver comès el que en la literatura existent es coneix com "plagi collage" (Comas, 2009), és a dir, compondre un treball acadèmic a partir de la còpia de diversos fragments de text, bé sigui de fonts digitals bé sigui de fonts impreses, i la seva inserció en un document en el que hi ha alguna part d'aportació pròpia, sense citar el seu origen (Comas & Sureda, 2016). En una altra investigació, portada a terme a la Universitat de Mondragón al País Basc, els resultats evidencien que una tercera part dels estudiants enquestats manifesta no citar els autors de la informació que s'utilitzen en l'elaboració dels seus treballs acadèmics; mentre que els docents creuen que aquesta xifra és fins i tot major (Egaña, 2012).

A més, per si no fossin suficients aquestes dades indicadors de la magnitud i impacte de les pràctiques fraudulentament en la vida acadèmica universitària, convé recordar que

l'alumnat que les protagonitza presenta una major propensió a incórrer en males praxis en el seu futur entorn professional (Lawson, 2004; Harding, Finelli & Carpenter, 2006; Crawford & Stellenwer, 2009; Lewellyn & Rodríguez, 2015). Com molt encertadament sosté Moreno (2004), l'escola -en el nostre cas la universitat- és el primer camp de pràctiques de les conductes deshonestes i fraudulentess i és que malauradament "**La corrupció també s'aprèn**" (p.71).

En aquest context, prevenir que l'alumnat incorri en comportaments deshonestos en les avaluacions, promovent i assegurant estàndards d'integritat acadèmica, constitueix un repte important per als centres d'ensenyament superior. Repte a què, amb més o menys intensitat i fortuna, i partint de la premissa d'un necessari enfocament holístic (Macdonald & Carroll, 2006), es respon amb la posada en marxa de tres tipus de dispositius: els informatius i formatius; els de detecció i, finalment, els normatius o reguladors (Comas, 2009). Els primers es concreten en serveis, activitats i recursos (cursos, seminaris, pàgines web, tutorials, fullets, *writing centres*, campanyes de sensibilització, etc.) orientats a que l'alumnat adquireixi les actituds, competències i coneixements que els previnguin d'incórrer en pràctiques acadèmicament deshonestes (Belter & du Pré, 2009, Estow, Lawrence & Adams, 2011). D'altra banda, els dispositius de detecció consisteixen, majoritàriament, en eines tecnològiques utilitzades per detectar una de les formes més preeminents de frau en les avaluacions: el plagi (Ledwith & Risquez, 2008, Youmans, 2011, Comas, Urbina & Gallardo, 2014 ; Kumar & Tripathi, 2017). Finalment, els mecanismes normatius consisteixen en disposicions reguladores en què, amb més o menys concreció, s'assenyalen els tipus de conductes deshonestes en què pot dur a terme l'alumnat així com els correctius aplicables si s'incorre en elles i els òrgans competents per a jutjar i dictaminar sancions d'acord amb aquesta normativa. Sobre aquestes qüestions cal remarcar que Espanya és un dels països europeus en què l'alumnat universitari rep menys formació sobre el plagi i altres conductes deshonestes (Foltynek & Čech, 2013) i el seu coneixement i formació prèvia és certament deficient (Ronda, Seguí , Tauste, Martínez & Esteve, 2015, Gallent & Tello, 2017); un país en el qual les normatives universitàries sobre el tema són escasses i poc precises (Sureda, Reynés & Comas, 2016; Pallarés, 2018), i en el qual la presència d'aquestes qüestions en documents reguladors com les guies docents és molt deficitària (Cebrian-Robles, Raposo-Rivas & Sarmiento-Campos, 2016).

PROPOSTA D'ACTIVITATS I CALENDARI

Es recomana realitzar totes les activitats que es proposen. Per tal d'obtenir el certificat d'aprofitament del curs l'alumnat ha d'haver realitzat i lliurat un mínim del 75% de les 4 activitats plantejades (3 activitats) dins dels mòduls del curs, més l'activitat final.

CALENDARI DEL CURS del 02/05/2022 al 29/05/2022¹

	DESCRIPCIÓ I ACTIVITATS A REALITZAR	INICI	FINAL
1	La integritat acadèmica: conceptualització i estat actual. Activitats: 1) Contestar el test d'autoavaluació d'ENAI i participar en un fòrum de discussió a l'Aula Digital	02/05	06/05
2	El plagí acadèmic com un exemple de deshonestat acadèmica: prevalença, etapes i causes.	06/05	09/05
3	Del plagí a la suplantació: les fàbriques de treballs acadèmics, els <i>parafrasejadors</i> , i la intel·ligència artificial al servei del frau. Activitats: 2) Participar a un fòrum de discussió	09/05	12/05
4	La detecció com una de les estratègies per combatre el plagí. Els programes de detecció: possibilitats i limitacions. Activitats: 3) Realitzar activitat detecció de plagí	12/05	15/05
5	La reglamentació i la seva difusió com a estratègia contra la deshonestat acadèmica. Legislació, reglaments acadèmics i plagí. Activitats: 4) Analitzar guies docents i participar en un fòrum de discussió	15/05	19/05
6	La formació de l'alumnat com a estratègia per lluitar contra el plagí acadèmic. El plagí involuntari. Formar sobre els principis bàsics de	19/05	22/05

¹ Les dates que es proposen són orientatives i cadascú pot seguir el curs al ritme que li sigui més convenient, respectant el 29 de maig com a data límit general per lliurar les activitats que es proposen.

	l'escriptura acadèmica.		
7	Canvis en la metodologia docent per desactivar el plagí acadèmic i altres conductes deshonestes.	22/05	24/05
ACTIVITAT FINAL	Activitat Final: L'activitat final del curs es basarà en la realització d'un petit treball individual que podrà ser (l'alumnat haurà de triar una de les dues opcions): Opció A: Disseny d'una breu presentació en Power Point o similar (es pot abordar qualsevol element dels tractats al llarg del curs). Aquest material, igual que l'opció B, el podràs emprar per tal de conscienciar al teu alumnat sobre aspectes tractats al llarg d'aquest curs. Per exemple, es pot dissenyar un Power Point de no més de 8 dispositives amb informació sobre: què és el plagí, el reglament de la UIB sobre el plagí i el frau en les avaluacions, el software Turnitin i instruccions bàsiques sobre la normativa que s'ha d'emprar alhora de citar i referenciar recursos en un treball. Es recomana emprar la plantilla de PPT de la UIB https://logo.uib.cat/descarregues/material_multimedia Opció B: Disseny d'un pòster dirigit a combatre/conscienciar sobre el plagí acadèmic entre l'alumnat dels estudis on imparteixes docència. Pots emprar el mateix esquema de continguts de l'exemple anterior. Pots emprar plantilles per a fer pòsters amb Power Point com per exemple aquestes https://business.tutsplus.com/es/tutorials/free-powerpoint-poster-templates--cms-32219 CARACTERÍSTIQUES COMUNS D'AMBDUES MODALITATS DE TREBALLS Data límit de lliurament (a través de la plataforma del curs): 29 de maig de 2022 Tipus d'arxiu del document: PDF Tipus de normativa a aplicar: es pot fer servir la pròpia de cada àrea de coneixement (APA, MLA, Turabian, Vancouver, Chicago, etc.).	24/05	29/05

RECURSOS

Per al desenvolupament i seguiment del curs només es necessiten els recursos que es facilitin a l'aula digital.

BIBLIOGRAFIA

- Balbuena, S.E., & Lamela, R.A. (2015). Prevalence, motives and views of academic dishonesty in Higher Education. *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research*, 3(2), 69-75.
- Bautista, F. (2017). Plagio en los posgrados de ciencias sociales en una universidad estatal de México (Tesis Doctoral, Universidad de Granada, Granada, España).
- Belter, R. W., & du Pré, A. (2009). A strategy to reduce plagiarism in an undergraduate course. *Teaching of Psychology*, 36(4), 257-261.
- Bertram-Gallant, T. (2008). *Academic Integrity In The 21st Century: A Teaching And Learning Imperative*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Bretag, T. (2013). Challenges in addressing plagiarism in education. *PLoS Medicine*, 10(12).
- Bretag, T. (Ed.). (2016). *Handbook of academic integrity*. Singapore: Springer.
- Bretag, T., & Mahmud, S. (2009). Self-plagiarism or appropriate textual re-use?. *Journal of Academic Ethics*, 7(3).
- Carpenter, D. D., Harding, T. S., Finelli, C. J., Montgomery, S. M., & Passow, H. J. (2006). Engineering students' perceptions of and attitudes towards cheating. *Journal of Engineering Education*, 95(3), 181-194.

- Cebrián-Robles, V., Raposo-Rivas, M., & Sarmiento-Campos, J.A. (2016). ¿Ética o prácticas deshonestas? el plagio en las titulaciones de educación. *Revista de Educación*, 374, 161-186.10.4438/1988-592X-RE-2016-374-330
- Cebrián-Robles, V., Raposo-Rivas, M., Cebrián-de-la-Serna, M., & Sarmiento-Campos, J. (2018). Percepción sobre el plagio académico de estudiantes universitarios españoles. *Educación XX1*, 21(2). doi:10.5944/educxx1.20062
- Chapman, D. W., & Lindner, S. (2016). Degrees of integrity: the threat of corruption in higher education. *Studies in Higher Education*, 41(2), 247-268.
- Comas, R. (2009). El ciberplagio y otras formas de deshonestidad académica entre los universitarios (Tesis Doctoral, Universidad de las Islas Baleares, Palma de Mallorca, España).
- Comas, R., Sureda, J., Casero, A., & Morey, M. (2011). La integridad académica entre el alumnado universitario español. *Estudios pedagógicos*, 37(1), 207-225.
- Comas, R., & Sureda, J. (2010). Academic plagiarism: Explanatory factors from students' perspective. *Journal of Academic Ethics*, 8(3), 217-232.
- Comas, R., & Sureda, J. (2016). Prevalencia y capacidad de reconocimiento del plagio académico entre el alumnado del área de economía. *El profesional de la información (EPI)*, 25(4), 616-622.
- Comas, R., Sureda, J., & Salva, F. (2010). Academic plagiarism prevalence among Spanish undergraduate students: an exploratory analysis. *Biochemia medica*, 20(3), 301-306.
- Comas, R., Urbina, S., & Gallardo, J. M. (2014). Programas de detección de plagio académico: conocimiento y uso por parte del profesorado de eso y consejos para

su utilización. EDUTEC. Revista Electrónica de Tecnología Educativa, 49, 285.

Crawford, C. J., & Stellenwerf, A. L. (2009). Is There a Correlation between Cheating in Undergraduate Institutions and the Mess on Wall Street?... Are We Addicted to Cheating?. *Contemporary Issues in Education Research*, 2(3), 23-30.

Curtis, G. J., & Clare, J. (2017). How prevalent is contract cheating and to what extent are students repeat offenders?. *Journal of Academic Ethics*, 15(2), 115-124.

Denisova-Schmidt, E. (2017). *The Challenges of Academic Integrity in Higher Education: Current Trends and Prospects*. Boston: Boston College Center for International Higher Education.

Do Ba, K., Lam, A., Nguyen, P. L., Nguyen, P. Q., & Pham, Q. L. (2017). Student plagiarism in higher education in Vietnam: An empirical study. *Higher Education Research & Development*, 36(5), 934-946.

Egaña, T. (2012). Uso de bibliografía y plagio académico entre los estudiantes universitarios. *RUSC. Universities and Knowledge Society Journal*, 9(2).

Ehrich, J., Howard, S. J., Mu, C., & Bokosmaty, S. (2016). A comparison of Chinese and Australian university students' attitudes towards plagiarism. *Studies in Higher Education*, 41(2), 231-246.

Ennam, A. (2017). Systematic Analysis of the Effects of Digital Plagiarism on Scientific Research: Investigating the Moroccan Context—Ibn Tofail University as Case Study. *Journal of Education and Practice*, 8(2), 133-141.

- Estow, S., Lawrence, E. K., & Adams, K. A. (2011). Practice makes perfect: Improving students' skills in understanding and avoiding plagiarism with a themed methods course. *Teaching of psychology*, 38(4), 255-258.
- Foltýnek, T., & Čech, F. (2013). Attitude to plagiarism in different European countries. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 60(7), 71-80.
- Gallent Torres, C., & Tello Fons, I. (2017). Percepción del alumnado de traducción de la Universidad Internacional de Valencia (VIU) sobre el ciberplagio académico. *Revista Digital de Investigación en Docencia Universitaria*, 11(2), 90-117.
- García-Villegas, M., Franco-Pérez, N., & Cortés-Arbeláez, A. (2016). Perspectives on academic integrity in Colombia and Latin America. *Handbook of academic integrity*, 161-180.
- Gilmore, J., Strickland, D., Timmerman, B., Maher, M., & Feldon, D. (2010). Weed the flower garden: An exploration of plagiarism in graduate students' research proposals and its connection to enculturation, ESL, and contextual factors. *International Journal for Educational Integrity*, 6(1).
- Guerrero, P., Mercado, J. & Marina, L. (2017). La deshonestidad, elemento que altera la integridad en las prácticas académicas en las Instituciones de Educación Superior. Estudios de caso comparados. *Investigación y formación pedagógica*, 5, 6-25.
- Hallak, J., & Poisson, M. (2007). *Corrupt schools, corrupt universities: What can be done?*. Paris: International Institute for Education Planning.

- Higher Education Academy (HEA) (2011). Policy works: Recommendations for reviewing policy to manage unacceptable academic practice in higher education. JISC Academic Integrity Service, The Higher Education Academy.
- Hodgkinson, T., Curtis, H., MacAlister, D., & Farrell, G. (2016). Student academic dishonesty: The potential for situational prevention. *Journal of Criminal Justice Education*, 27(1), 1-18.
- Hu, G., & Lei, J. (2015). Chinese university students' perceptions of plagiarism. *Ethics & Behavior*, 25(3), 233-255.
- Ismail, A., Abidin, N.Z., & Hassan, A. (2011). Improving the development of postgraduates' research and supervision. *International Education Studies*, 4, 78-89.
- Khoshsaligheh, M., Mehdizadkhani, M., & Keyvan, S. (2017). Severity of Types of Violations of Research Ethics: Perception of Iranian Master's Students of Translation. *Journal of Academic Ethics*, 15(2), 125-140.
- Kokkinaki, A. I., Demoliou, C., & Iakovidou, M. (2015). Students' perceptions of plagiarism and relevant policies in Cyprus. *International Journal for educational Integrity*, 11(1), 3.
- Kuntz, J.R. C., & Butler, C. (2014). Exploring individual and contextual antecedents of attitudes toward the acceptability of cheating and plagiarism. *Ethics & Behavior*, 24(6), 478-494. 10.1080/10508422.2014.908380
- Lawson, R. A. (2004). Is classroom cheating related to business students' propensity to cheat in the "real world"? *Journal of business ethics*, 49(2), 189-199.

- Lewellyn, P. G., & Rodriguez, L. C. (2015). Does academic dishonesty relate to fraud theory? A comparative analysis. *American International Journal of Contemporary Research*, 5(3), 1-6.
- Lovitts, B. E. (2005). Being a good course-taker is not enough: a theoretical perspective on the transition to independent research. *Studies in higher education*, 30(2), 137-154.
- Ma, Y., McCabe, D. L., & Liu, R. (2013). Students' Academic cheating in Chinese universities: prevalence, influencing factors, and proposed action. *Journal of Academic ethics*, 11(3), 169-184.
- Macdonald, R., & Carroll, J. (2006). Plagiarism – A complex issue requiring a holistic institutional approach. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 31(2), 233–245.
- Macdonald, R., & Carroll, J. (2006). Plagiarism—a complex issue requiring a holistic institutional approach. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 31(2), 233-245.
- Macfarlane, B., Zhang, J., & Pun, A. (2014). Academic integrity: A review of the literature. *Studies in Higher Education*, 39(2), 339-358.
- McCabe, D.L. (2005). Cheating among college and university students: A North American perspective. *International Journal for Educational Integrity*, 1(1).
- Mohamedbhai, G. (2016). The scourge of fraud and corruption in higher education. *International Higher Education*, (84), 12-14.
- Moreno, J.M. (1999). Con trampa y con cartón. *Cuadernos de Pedagogía*, 283, 71-77.

- Osipian, A. L. (2007). Corruption in higher education: Conceptual approaches and measurement techniques. *Research in Comparative and International Education*, 2(4), 313-332.
- Østvand, L., & Andreassen, H. N. (2017). Academic integrity and the University Library's role in the doctoral education. UKSG 40th Annual Conference and Exhibition 2017-04-10 - 2017-04-12 2017.
- Park, C. (2003). In other (people's) words: Plagiarism by university students—literature and lessons. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 28(5), 471-488. 10.1080/02602930301677
- Rebollo-Quintela, N., Espiñeira-Bellón, E. M., & Cantero, J. M. M. (2017). Atribuciones causales en el plagio académico por parte de los estudiantes universitarios. *Revista de estudios e investigación en psicología y educación*, (06), 192-196.
- Robles, V. C., Rivas, M. R., & Campos, J. A. S. (2016). ¿Ética o prácticas deshonestas? El plagio en las titulaciones de Educación= Ethical or dishonest practices? Plagiarism degrees in Education. *Revista de educación*, (374), 161-186.
- Ronda Pérez, E., Seguí-Crespo, M., Francés, A. T., Martínez, J. M., & Esteve-Faubel, J. M. (2015). Experiencia piloto de evaluación de una intervención para evitar el plagio académico en alumnos universitarios. In *Investigación y Propuestas Innovadoras de Redes UA para la Mejora Docente* (pp. 1932-1947). Instituto de Ciencias de la Educación.
- Ronda Pérez, E., Seguí-Crespo, M., Mateo, A. C., Francés, A. T., & Esteve-Faubel, J. M. (2016). Plagio académico en el alumnado académico de máster en la

universidad de Alicante. In Investigación e Innovación Educativa en Docencia Universitaria: Retos, Propuestas y Acciones (pp. 1788-1800). Instituto de Ciencias de la Educación.

Ruipérez, G., & García-Cabrero, J.C. (2016). Plagio e integridad académica en Alemania. *Comunicar: Revista Científica de Comunicación y Educación*, 24(48), 9-17. <https://doi.org/10.3916/C48-2016-01>

Saldaña-Gastulo, J. J. C., Quezada-Osoria, C. C., Peña-Oscuvilca, A., & Mayta-Tristán, P. (2010). Alta frecuencia de plagio en tesis de medicina de una universidad pública peruana. *Revista Peruana de Medicina experimental y salud pública*, 27(1), 63-67.

Sattler, S., Wiegel, C., & Veen, F.V. (2017). The use frequency of 10 different methods for preventing and detecting academic dishonesty and the factors influencing their use. *Studies in Higher Education*, 42(6), 1126-1144.

Serrano, A. P. (2018). Anàlisi del règim disciplinari dels estudiants universitaris. Especial referència als comportaments fraudulents i al plagí, en particular. *Revista Catalana de Dret Públic*, (56), 159-176.

Sureda-Negre, J., Comas-Forgas, R., & Morey, M. (2009). Las causas del plagio académico entre el alumnado universitario según el profesorado. *Revista iberoamericana de educación*, 50, 197-220.

Sureda-Negre, J., Comas-Forgas, R., & Oliver-Trobat, M.-F. (2015). Plagio académico entre alumnado de secundaria y bachillerato: Diferencias en cuanto al género y la procrastinación. *Comunicar*, 22(44), 103-111. <http://doi.org/10.3916/C44-2015-11>

Sureda-Negre, J., Reynes-Vives, J., & Comas-Forgas, R. (2016). Reglamentación contra el fraude académico en las universidades españolas. *Revista de la educación superior*, 45(178), 31-44.

Sweeney, G., Despota, K., & Lindner, S. (2013). *Transparency International Global Corruption Report: Education*. New York: Routledge.

Tripathi, P., & Kumar, P. (2017). Librarians as Plagiarism Detectives: A Perception. *Modern Technologies for Reshaping Libraries in the Digital Era*, 61.

Zolfaghari, A. (2016). Review of Academic Dishonesty among College Students. *Review of European Studies*, 8(4).

Aquest curs forma part de les activitats del Projecte RTI2018-098314-B-I00 finançat per MCIN/ AEI /10.13039/501100011033/ i per FEDER *Una manera de fer Europa*.

Universitat
de les Illes Balears

#SOM
UIB

Integritat acadèmica, què és i com podem fomentar-la com a docents

Pla de Formació UIB 2021-22

La integritat acadèmica: conceptualització i estat actual

Rubén Comas-Forgas

Estudis: Pla de Formació UIB 2021-22

Curs: Integritat acadèmica, què és i com poder fomentar-la com a docents

Professor: R. Comas-Forgas

Edició: Maig 2022

Disseny de portada: Direcció de la Estratègia de Comunicació i Promoció Institucional
<dircom.uib.cat>

Aquesta obra està subjecta a una llicència Creative Commons. Permet descarregar-la i compartir-la amb altres persones, sempre que es reconegui l'autoria de la mateixa. No es poden realitzar canvis de cap tipus ni es pot utilitzar comercialment.

Aquest material forma part del Projecte RTI2018-098314-B-I00 finançat per MCIN/ AEI /10.13039/501100011033/ i per FEDER *Una manera de fer Europa*.

ÍNDEX

CONTINGUTS	24
Presentació	24
Objectius	24
Introducció	24
PROPOSTA D'ACTIVITATS	29
RECURSOS	30
REFERÈNCIES	31

CONTINGUTS

Presentació

Aquesta unitat introductòria pretén aportar un marc de referència sobre alguns aspectes teòrics i conceptuals que formen part directa del contingut del curs. Aquesta aproximació es fa no tant a partir de l'anàlisi de definicions dels principals conceptes d'aquest àmbit (integritat acadèmica, honestedat acadèmica, frau acadèmic, probitat acadèmica, etc.) com de la relació de comportaments que configuren la deshonestedat acadèmica per part de l'alumnat, especialment en relació amb les activitats d'avaluació de l'aprenentatge en els processos formatius.

Aquesta primera unitat es basarà en la lectura de diversos documents seleccionats pel docent, el visionat de diversos vídeos i la realització de diverses activitats d'aprenentatge per part dels participants.

Objectius

Amb l'estudi del tema es podrà:

- Conèixer i reconèixer les principals definicions conceptuals i les característiques pròpies de la integritat acadèmica i el plagiat acadèmic.
- Definir, categoritzar i classificar la deshonestedat acadèmica i les pràctiques acadèmiques incorrectes.
- Valorar com s'aborda la integritat acadèmica en les institucions on treballen els participants al curs.

Introducció

La deshonestedat² i les pràctiques acadèmiques incorrectes entre l'alumnat han estat referenciades des d'antic. Ja a la Xina Mil·lenària, els candidats a un lloc en l'aparell

² S'empra el concepte "Deshonestedat Acadèmica" seguint la nomenclatura emprada en els països anglosaxons amb el terme "Academic Dishonesty". Aquest terme està íntimament lligat a un altre concepte fonamental: "Integritat Acadèmica", entesa com l'adopció i adequació dels valors fonamentals que han de regir tota activitat acadèmica, sent aquests: Honestedat, Confiança, Justícia, Respects, Responsabilitat i Valor/Valentia (International Centre for Academic Integrity, 2014). El focus d'atenció d'aquest curs són els comportaments deshonestos en entorns acadèmics els subjectes actius (per acció, omissió o facilitació) sigui

funcionarial de l'Estat eren separats durant els exàmens i la pena infringida si se'ls descobria copiant era de mort (Elman, 2000). Avui en dia, no hi ha dubte que el joc del gat i el ratolí entre alumnes i docents segueix donant-se a les aules dels centres educatius -en tots els nivells- de tots els racons de la planeta; ara bé, per fortuna, la punició davant activitats o accions no adequades a les normes acadèmiques no arriba a la gravetat de la pena aplicada entre els candidats a funcionaris en la Xina Mil·lenària.

La deshonestat acadèmica ha estat definida de maneres diferents i des d'òptiques diverses. Trobar una conceptualització unívoca i estandarditzada és pràcticament impossible. Com apuntava Kibler (1993) en un treball pioner sobre aquesta temàtica: "un dels principals problemes, però a que alhora revela l'estat de la qüestió sobre el tema, és la manca d'una definició clara de deshonestat acadèmica". El fet que es tracti d'un constructe basat en principis ètic-morals i, per tant, associat a una època, una cultura i una societat determinades fan molt complicat donar una definició precisa i tancada de l'assumpte. Per tal de limitar, en la mesura del possible, aquesta dificultat hem optat per aportar aquells trets bàsics o característiques definitòries que han utilitzat diversos autors i institucions acadèmiques al llarg dels últims anys al referir-se a aquest tema.

Com a primer apunt, s'entén adequat començar citant un treball de recerca de referència obligada en aquest camp; es tracta de la investigació desenvolupada per McCabe i Trevino (1993) en la qual van classificar les pràctiques definitòries de la deshonestat acadèmica en:

- ☐ Copiar durant un examen mitjançant "xuletes"³
- ☐ Copiar a un altre estudiant en el transcurs d'un examen
- ☐ Ús de mètodes fraudulents per conèixer les preguntes d'un examen abans d'hora
- ☐ Copiar d'un altre estudiant en el transcurs d'un examen sense que aquest ho sàpiga
- ☐ Ajudar a algú a copiar en un examen
- ☐ Copiar en un examen de qualsevol altra manera
- ☐ Copiar material (textos, projectes, programes, etc.) i presentar-lo com a propi
- ☐ Fabricar o falsificar bibliografia usada en l'elaboració d'un treball
- ☐ Lliurar un treball fet per una altra persona

l'alumnat, deixant fora de l'anàlisi o consideració activitats d'aquest tipus que puguin ser dutes a terme per docents i/o resta de personal d'institucions acadèmiques. Així doncs, el curs se centra en un dels quatre àmbits de la deshonestat acadèmica assenyalats per la literatura existent: l'aprenentatge; no abordant els altres tres: la gestió, l'ensenyament i la investigació (Hinman, 2002). Cal remarcar finalment que la majoria de la literatura sobre integritat acadèmica se centren en els estudiants, especialment en la seva relació amb les avaluacions i treballs (Macfarlane, Zhang & Pun, 2014)

³ S'empra aquest terme seguint les indicacions de la Generalitat de Catalunya <https://bit.ly/2AlaPJr>

- ☐ Rebre ajuda no permesa en l'elaboració d'un treball acadèmic
- ☐ Col·laborar en l'elaboració d'un treball entre més de dos alumnes quan el docent hagi demanat la feina de manera individual
- ☐ Copiar fragments d'un text sense referenciar la font

Uns anys més tard Jeffers (2002), sent una mica més genèric en la seva descripció, inclou sota el paraigua de la deshonestedat acadèmica les següents accions:

- ☐ Copiar en exàmens i en treballs
- ☐ No citar una font emprada en un treball acadèmic
- ☐ Canviar i/o retocar lleument textos aliens per fer-los semblar propis

Moeck (2002) afegeix, a la llista elaborada per Jeffers, l'ús abusiu o la destrucció i / o inutilització de material acadèmic fins convertir-lo en inservible per a la resta de l'alumnat (present o futur).

Seguint amb el carrusel de comportaments deshonestos, ens sembla molt encertada la proposta de Lambert, Hogan i Barton al parlar de: "... qualsevol acció o temptativa d'utilitzar mitjans no autoritzats o inacceptables en qualsevol activitat acadèmica" (Lambert, Hogan & Barton, 2003). Els mateixos autors, seguint sens dubte els passos fets per McCabe i Trevino, classifiquen les pràctiques acadèmiques deshonestes en:

- ☐ Enganyar en general
- ☐ Copiar en exàmens
 - o Copiar en general en el transcurs d'un examen
 - o Copiar d'un altre alumne
 - o Utilitzar "xuletes"
 - o Ajudar a un altre estudiant a copiar
- ☐ Plagiar
 - o Plagi de fonts externes
 - o Copiar material, textos o recursos i no aportar referències
 - o Falsejar bibliografia
- ☐ Col·laborar en l'elaboració de treballs sense autorització
 - o Lliurar un treball fet per una altra persona

- o Col·laborar en la realització d'un treball sense estar autoritzats
- o Copia en tasques prescrites per fer a casa

Els professors australians Brimble i Stevenson-Clarke (2005), de manera molt extensa i completa, van definir els següents escenaris com pràctiques que atemptaven contra la integritat acadèmica:

- ☐ Copiar a un altre alumne durant un examen
- ☐ Deixar-se copiar durant un examen
- ☐ Portar material no autoritzat a un examen
- ☐ Facilitar les respostes en un examen a un altre alumne mitjançant senyals
- ☐ Rebre ajuda mitjançant senyals a l'hora de respondre a les preguntes d'un examen
- ☐ Continuar escrivint quan l'examen s'ha considerat finalitzat per part del docent
- ☐ Accedir a les qüestions de l'examen abans d'hora
- ☐ Sol·licitar condicions especials per a desenvolupar un examen per causes fingides - salut, absència, causes majors, etc.-
- ☐ Afegir referències bibliogràfiques no consultades en l'elaboració d'un treball
- ☐ Pagar a algú perquè faci un treball acadèmic
- ☐ Fer un treball per un altre alumne
- ☐ Parafrasejar textos (Web llibres, revistes, etc.) sense acreditar la font
- ☐ Copiar informació textual per a un treball d'una web, llibre, revista, etc. i citar-la però no posar-la entre cometes
- ☐ Copiar informació per a un treball d'una web, llibre, revista, etc. i no citar-la
- ☐ Copiar informació directament d'un treball d'un altre estudiant (actual o passat) sense el seu consentiment
- ☐ Copiar informació directament d'un treball d'un altre estudiant (actual o passat) amb el seu consentiment
- ☐ Falsejar els resultats d'un treball
- ☐ Fer un treball amb altres estudiants quan s'ha de fer de manera individual
- ☐ Impedir o dificultar que altres alumnes accedeixin a recursos necessaris per a elaborar un treball

A l'hora d'estructurar aquest curs, s'han utilitzat, entre altres, les definicions i classificacions aquí exposades per elaborar una categorització pròpia d'accions i

activitats acadèmicament incorrectes i deshonestes que es presenten a continuació (Veure Taula 1).

Taula 1: Accions constitutives de deshonestat acadèmica per part de l'alumnat (Font: adaptat i actualitzat de Comas, 2009)

Accions i pràctiques acadèmicament incorrectes relatives a el desenvolupament d'exàmens	☐ Copiar d'un altre alumne en el transcurs d'un examen ☐ Copiar de "xuletes" en el transcurs d'un examen ☐ Ús d'aparells o mitjans tecnològics (telèfon mòbil, reproductors de MP3, PDA, etc.) per copiar en el transcurs d'un examen ☐ Deixar-se copiar per un altre alumne en el transcurs d'un examen ☐ Permetre a una altra persona fer un examen en suplantació pròpia ☐ Fer un examen suplantant a un altre alumne ☐ Fer-se, de manera fraudulenta, amb el contingut d'un examen abans de realitzar-lo
Accions i pràctiques acadèmicament incorrectes relatives a l'elaboració i presentació de treballs acadèmics	☐ Ciber-plagi: - o Còpia de pàgines web o altres recursos accessibles a la Xarxa fragments de textos i -sense citar- enganxar-los directament en un document -en què hi ha part de text original- i lliurar-com a treball d'una assignatura - o Elaborar, íntegrament, un treball a partir de fragments copiats literalment de pàgines web i / o recursos localitzats a Internet - o Descarregar un treball complet des d'Internet i entregar-lo, sense canvis, com a treball d'una assignatura ☐ Plagi de fonts impreses - o Còpia i no citar fragments de textos i documents impresos (llibres, diaris, revistes, etc.) - o Còpia parts de treballs lliurats en anys anteriors (bé siguin propis o siguin d'un altre estudiant) i lliurar-los com parts d'un treball acadèmic "nou" - o Lliurar un treball complet realitzat per un altre alumne que ja hagi estat lliurat en cursos anteriors (per la mateixa o una altra/es assignatura/es) - o Lliurar un treball complet realitzat per un mateix que ja hagi estat lliurat (per a la mateixa o una altra assignatura) - o Facilitar a un altre alumne un treball d'anys anteriors o actual perquè el lliuri com un treball propi, original i inèdit - o Elaborar un treball acadèmic perquè el lliuri una altra persona ☐ Compra-venda de treballs acadèmics a portals d'escriptura acadèmica, a particulars o d'altres ☐ Falsejament de la bibliografia i recursos consultats en l'elaboració d'un treball acadèmic ☐ Falsejament de dades i resultats en treballs acadèmics ☐ Col·laborar en l'elaboració un treball sense estar permès
Conductes o pràctiques deshonestes -en general- cap a la resta d'alumnat i comunitat universitària	☐ Danyar el/s treball/s i/o material d'altres alumnes ☐ Interferir en el treball o examen d'un altre alumne i pertorbar la seva activitat ☐ Tractar amb falta de respecte a la resta de membres de la comunitat universitària ☐ Gaudir de tracte de favor per part de personal PDI o PAS per treure algun tipus d'avantatge (per exemple per obtenir una beca d'estudis)

Com a nota final, és important recordar que l'àmbit de la integritat acadèmica és molt més ampli que el abordat en aquest curs. Com ja hem assenyalat en una nota, aquí ens limitem a un dels col·lectius (l'alumnat) i a un sol àmbit (les seves activitats d'aprenentatge); deixant de banda les pràctiques i conductes contra la integritat acadèmica que poden dur a terme altres col·lectius com són els docents, investigadors, gestors acadèmics, gestors administratius i personal en general de les institucions universitàries.

PROPOSTA D'ACTIVITATS

Es recomana realitzar totes les activitats que es proposen. Per tal d'obtenir el certificat d'aprofitament del curs, l'alumnat ha d'haver realitzat i lliurat un mínim del 75% de les 4 activitats plantejades dins dels mòduls del curs més l'activitat final.

Activitat 1: Contestar un test d'autodiagnosi i participar en un fòrum de discussió
Respondre el següent test d'autodiagnosi (l'objectiu és identificar coneixements, habilitats i actituds docents vers la integritat acadèmica). Els resultats obtinguts no són correctes o incorrectes, és important tenir en compte que la informació proporcionada és confidencial i només tu coneixeràs els resultats. http://www.academicintegrity.eu/survey/teacher Després de completar el test, contesta una sèrie de qüestions que es plantejaran en un fòrum de discussió obert a la plataforma del curs.

RECURSOS

Per al desenvolupament i seguiment del curs només es necessiten els recursos que es facilitin a l'aula digital.

REFERÈNCIES

- Academic Integrity Service (2011). *Recommendations for reviewing policy to manage unacceptable academic practice in higher education*. The Higher Education Academy.
- Brimble, M., & Stevenson-Clarke, P. (2005). Perceptions of the prevalence and seriousness of academic dishonesty in Australian universities. *The Australian Educational Researcher*, 32(3), 19-44.
- Elman, J. (2000). *Civil Examinations and Meritocracy in Late Imperial China*. University of California Press.
- Hinman, M. (2002). Academic integrity and the world wide web. *Computers and Society*, 31(1).
- Jeffers, B.R. (2002). Continuing education in research ethics for the clinical nurse. *The Journal of Continuing Education in Nursing*, 33(6), 265-269.
- Kibler, W. L. (1993). Academic dishonesty: A student development dilemma. *Naspa Journal*, 30(4), 252-267.
- Lambert, E., Hogan, N. & Barton, S. (2003). Collegiate academic dishonesty revisited: what have They done, how often have They done it, who does it, and why did They do it? *Electronic Journal of Sociology*, 6.
- Macfarlane, B., Zhang, J. & Pun, A. (2014) Academic integrity: a review of the literature. *Studies in Higher Education*, 39(2) 339-358
- McCabe, D.L. & Trevino, L.K. (1993). Academic dishonesty: Honor codes and other contextual influences. *Journal of Higher Education*, 64, 520-538.
- Moeck, P.G. (2002). Academic dishonesty: Cheating among community college students. *Community College Journal*, 26, 479-491.
- International Center for Academic Integrity ICA. (2014). *The Fundamental Values of Academic Integrity*. <https://goo.gl/ejdxKy>

Aquest curs forma part de les activitats del Projecte RTI2018-098314-B-I00 finançat per MCIN/ AEI / 10.13039/501100011033/ i per FEDER *Una manera de fer Europa*.

Universitat
de les Illes Balears

#SOM
UIB

Integritat acadèmica, què és i com podem fomentar-la com a docents

Pla de Formació UIB 2021-22

El plagi acadèmic com un exemple de deshonestat acadèmica: prevalença,
etapes i causes

Rubén Comas-Forgas

Estudis: Pla de Formació UIB 2021-22

Curs: Integritat acadèmica, què és i com poder fomentar-la com a docents

Professor: R. Comas-Forgas

Edició: Maig 2022

Disseny de portada: Direcció de la Estratègia de Comunicació i Promoció Institucional
<dircom.uib.cat>

Aquesta obra està subjecta a una llicència Creative Commons. Permet descarregar-la i compartir-la amb altres persones, sempre que es reconegui l'autoria de la mateixa. No es poden realitzar canvis de cap tipus ni es pot utilitzar comercialment.

Aquest material forma part del Projecte RTI2018-098314-B-I00 finançat per MCIN/ AEI /10.13039/501100011033/ i per FEDER *Una manera de fer Europa*.

ÍNDEX

CONTINGUTS	36
Presentació	36
Objectius	36
Introducció	36
Un nou entorn informacional: Internet com a font de documentació acadèmica entre l'alumnat universitari	41
Ciber-plagi acadèmic	42
Prevalença i perfil dels estudiants plagiadors	43
Tipus de plagi acadèmic	44
Causes associades al fenomen del plagi acadèmic	45
RECURSOS	48
REFERÈNCIES	49

CONTINGUTS

Presentació

Aquesta unitat es centrarà en la que segurament és la pràctica deshonest més prevalent entre l'alumnat universitari: el plagi acadèmic. S'abordarà la seva conceptualització així com les causes, prevalença i noves formes o modalitats que ha anat adquirint en els últims anys.

Es basarà, principalment, en la lectura d'aquest document de treball i de diversos documents seleccionats pel docent i el visionat de vídeos.

Objectius

Amb l'estudi del tema es podrà:

- Conèixer i reconèixer les principals definicions conceptuais i les característiques pròpies del plagi acadèmic.
- Definir, categoritzar i classificar les pràctiques de plagi acadèmic.
- Aprofundir en les causes o factors associats a la comissió de plagi acadèmic per part de l'alumnat.

Introducció

L'ideari occidental relatiu a la creació, l'autoria i la propietat intel·lectual, i els conceptes derivats d'aquestes com són el copyright, els drets d'autor i el plagi entre d'altres, té una vigència poc superior als tres segles i va íntimament lligat a altres nocions, principalment: l'individualisme, l'autonomia, l'originalitat i la propietat privada (Swearingen, 1999). La noció d'autoria i propietat intel·lectual en textos escrits emergeix de manera molt clara a Europa en el moment de convergència històrica entre la Reforma Protestant i l'adveniment de l'impremta (Mallon, 2001).

Relacionats amb aquests, altres factors de crucial importància per explicar i entendre el seu naixement i evolució van ser dos moviments socials i culturals imperants en l'època: la Il·lustració i el Romanticisme, i el seu gran interès pel foment de l'individualisme i l'originalitat. L'humanisme il·lustrat va emfatitzar les idees *Lockianes* que consideren que el coneixement és fruit de la ment i la capacitat humana enteses com a exercicis individuals. A continuació, va ser a través dels conceptes d'autoria i drets d'autor, que es va emmarcar i va néixer la propietat individual de les idees i el coneixement (Foucault, 1970). Però això no sempre ha estat d'aquesta manera al llarg

de la història, ni s'ha donat seguint les mateixes coordenades en les diferents societats i cultures. Les qüestions relatives a la creació, l'originalitat, la autoria, etc. no sempre han tingut el mateix esperit que tenen avui, i segurament tampoc el que tindran en el futur. Les concepcions de propietat intel·lectual i autoria han demostrat posseir, de fet, una gran mal·leabilitat i alterabilitat al llarg del temps (Comas, 2009).

Hi ha, com al nostre entendre molt encertadament enumera Howard (1999), quatre pilars bàsics que alimenten i aporten un marc lògic, des de l'adveniment de la propietat intel·lectual, a la noció moderna d'autor: l'autonomia, la originalitat, la propietat i la moral. L'autor ha de ser autònom en relació al seu creació i la seva creació ha de ser original. L'autonomia i originalitat de l'autor requereixen de drets de propietat sobre la seva creació perquè aquesta quedi salvaguardada. Per Finalment, l'autor que no segueix els principis d'autonomia i originalitat en la seva creació demostra "una absència de moralitat" (Howard, 1999) i ha de ser punit per això.

Avui dia, aquestes quatre propietats de l'autoria poden semblar fets naturals i fins a cert punt poc controvertibles. Però si ens endinsem en el passat de la creació textual i la generació de coneixement ens adonarem que això no sempre ha estat així; i és que els quatre referents sobre l'autoria abans esmentats no deixen de ser arbitrarietats culturals i expressions ideològiques d'un model de societat concret i un període històric concret. En qualsevol expressió creativa hi ha una doble polarització de termes i concepcions: "imitació davant originalitat" i "col·laboració davant de autonomia". A través d'una mirada al passat, centrant-nos en cultures i societats occidentals, podem comprovar que aquests dobles perfils s'han vingut donant en un sentit o altre al llarg dels segles i que el fet que l'accent recaigués més en un valor que en un altre depenia bàsicament de condicionants socials de l'època que s'analitzi i es prengui com a referència.

A la Grècia Clàssica, Plató no entén que pugui donar-se la propietat individual i la autoria de la veritat, ja que aquesta existeix més enllà de qualsevol persona que s'intenti apropar a ella (Howard, 1999). En aquest sentit, segons el filòsof, l'acte de creació té a veure més amb el descobriment d'una cosa ja existent que amb la generació d'alguna cosa inexistente. I és a través d'Aristòtil i els seus fonaments de retòrica on queda més clar que la imitació (mimesis o intent d'imitar/copiar a la natura) s'entenia com la columna vertebral de qualsevol acte creatiu -i per tant també de qualsevol activitat i actitud cap al aprenentatge-.

Ja a Roma, l'acte d'imitar, a través principalment de les traduccions dels clàssics hel·lens, era entès com d'alt valor intel·lectual i una estratègia bàsica en la generació de coneixement (Comas, 2009). La imitació tenia un sentit purament instrumentista com a eina o estratègia, per part dels Romans. Un clar exemple d'això el trobem en Quintilià, que en la seva obra *Institutio Oratoria* estableix els tres passos a seguir en qualsevol acte de creació: primer parlar, segon imitar i per últim escriure. A través de la imitació dels models clàssics i dels millors referents, l'autor es preparava per a

generar la seva pròpia creació. Com el propi Quintilià afirmava: "... la major porció de l'activitat artística consisteix en la imitació" (Citat a Howard, 1999).

En l'edat mitjana, es va passar a emfatitzar de manera molt acusada el respecte per la tradició i l'acumulació constant de coneixement, donant-se en aquesta època molt poca importància a l'individualisme en la creació (Comas, 2009). L'originalitat completa no era entesa com un acte de producció en si. La mimètica en la creació obeïa al fet que l'Església monopolitzava i controlava la capacitat creadora, i la seva tasca principal era la de representar i plasmar la voluntat divina. L'autor va esdevenir un transmissor de la paraula de el Senyor i la seva importància com a subjecte de l'acció creadora va quedar completament diluïda. Fins i tot en casos en què autors escrivien textos pel entreteniment a petició o mecenatge, la seva identitat i originalitat eren qüestions secundàries. En lloc de donar importància a la composició autònoma i individual, es valorava la humilitat de l'autor i el seu vast coneixement de les fonts usades per escriure. L'acte d'escriure s'entenia com un acte d'acumulació de coneixement. El plagí, com ho entenem avui dia, era l'únic camí cap a la creació (Comas, 2009).

Però aquest paisatge va canviar de manera radical a Occident amb l'arribada de la modernitat -sobretot catapultada per la Il·lustració i el romanticisme-. La concepció de la creació es va traslladar de la mimètica o imitació a l'autonomia i originalitat. A partir de la seva divisió entre objecte i subjecte, Descartes es converteix en una figura clau en aquest canvi (Comas, 2009). A l'edat mitjana, el coneixement residia en la comunitat, en canvi a partir d'aquest moment, el coneixement passa a emanar de l'individu. Tant l'esmentat Descartes com Locke són claus en aquesta translació; i això malgrat que entre ells hi ha diferències molt significatives (Comas, 2009). Descartes part de la visió platònica basada en l'existència d'idees innates en la persona, mentre que per Locke l'origen de el coneixement es basa en la "tabula rasa" i l'epistemologia de l'observació i l'experiència. Però tot i així, si prenem als dos filòsofs com complementaris i no excloents, veiem que en els dos queda clar que el coneixement no es genera ni resideix en la comunitat però en l'individu. I és Locke el que va una mica més enllà al dir que l'individu té el dret de propietat sobre allò que es genera a través seu. L'individualisme i la possessió o propietat es converteixen així en principis fonamentals i motors de la nova concepció moderna d'autor (Howard, 1999).

Lligat a factors ideològics (o segurament alimentant-los) existeix també un factor de canvi tecnològic-econòmic. Succeeix que la invenció de la impremta altera notablement la creació de textos escrits. La possibilitat de lucrar-se amb la generació i difusió de textos a gran escala va provocar que l'activitat escriptora possibilités als seus autors, per primera vegada en la història, desprendre's de patrons o mecenatges i abraçar la independència en la seva tasca creativa. La imitació havia servit fins al moment per preservar allò dit, escrit, pensat per autors del passat (i també, no oblidem, com a eina de control i adoctrinament per part de la Església), gràcies a la impremta l'activitat escriptora fa un pas endavant i ja no s'entén com una manera de "conservar" el passat perquè aquest ja queda "conservat" en el paper (Howard, 1999).

És a partir d'aquest moment en què l'autoria es basa en l'originalitat i d'alguna manera això ha de protegir-se. El que en l'Antiguitat i a l'Edat Mitjana era una manera de crear (la imitació) es converteix en l'antítesi de l'autoria en temps moderns. Comença a aparèixer tènueament una nova diferenciació a afegir a les dues esmentades anteriorment en relació a l'activitat creadora: "l'autor davant el plagiador ". Tots aquests canvis van provocar la necessitat de generar un ordre que protegís l'autoria davant de la còpia: la creació passa a estar regulada i protegida. Això va succeir en la major part de països europeus en els segles XVII i XVIII. D'aquesta manera, la imitació o còpia ja no solament anava en contra de principis morals i filosòfics imperants en l'època, sinó que també anava en contra de la norma; neix amb això el concepte de plagi com l'entenem avui en dia (Howard, 1999).

Els primers drets sobre textos impresos estan datats al Regne Unit durant al segle XVI. Aquests no requeien, en un primer moment, en l'autor de el text però en el propietari de la impremta, i sobre ells existia una patent Real. L'autor no va tenir drets sobre l'obra fins entrats al segle XVIII. En casos com a Anglaterra, la primera patent Real que es va dispensar a una impremta va ser en 1518, i no va ser fins a 1710 que es va atorgar part del dret sobre el text a l'autor de la mateixa. La lògica de la norma es basava en les idees naturalistes de Locke abans apuntades: la persona té drets sobre allò que genera a partir de la feina del seu cos i ment; tot seguit s'entén que l'activitat i el resultat d'escriure estan generats per una persona a través de la seva activitat; i, finalment i com a conclusió del sil·logisme, l'autor té dret de propietat sobre allò que escriu o realitza (Howard, 1999).

La normativa respecte a la propietat de la creació sorgeix en els segles XVII i XVIII però no serà fins entrats al XIX que el concepte d'originalitat no cobrarà importància en la tasca creativa a Occident (Comas, 2009). I no és per tant fins al XIX quan el plagi comença a ser vist com a contrapunt a la veritable creació i, per tant, un problema. I això no només es dona en ambients literaris, l'originalitat és des d'aquest moment la base de el desenvolupament social i econòmic i el punt de partida de qualsevol activitat d'aprenentatge.

A l'introduir regulacions i normatives en la creació literària (i textual en general), la disseminació de coneixement es va convertir, per primera vegada en la història, en un element més en la cadena de consum i producció. Els límits delineats per la legislació relativa a la propietat intel·lectual i el dret de còpia perfilen el paper de cada un dels "Personatges" participants en la transacció: autor, editor i lector. La protecció de les idees per part de lleis sotmet l'activitat creativa als principis del mercat (Howard, 1995). I és des d'aquest moment, afirma Larochelle, en què s'estableix una triple classificació en els textos: a) publicació legítima (autoritzada per l'autor); b) publicació "piratejada"; i c) plagi (ús i presentació de textos o idees alienes com pròpies). Per tant, la concepció actual de plagi, com es demostra, no té sentit sense la noció moderna d'autor (Larochelle, 1999).

I és en aquest punt de la història en què trobem dues posicions clarament contraposades i en constant discussió, que amb lleus modificacions segueixen alimentant actualment visions separades respecte a l'autoria, la propietat intel·lectual, els drets d'autor, etc. Es tracta de les idees i concepcions sorgides de les aportacions contractualistes de Kant i Fichte davant el criticisme i deconstruccionisme de Foucault (Comas, 2009). Kant no pot, sota cap pretext, citar-se com l'inventor de la noció d'autor; però sens dubte va aportar molt a aquest concepte i va modernitzar i va saber explicar la relació de dependència entre l'autor i la seva creació. Kant distingeix entre propietat i autoria, i entre possessió i comprador. Una creació presenta sempre, segons el filòsof, dos nivells de realitat que, presos separatament, determinen el seu status. D'una banda, el seu aspecte i característiques físiques la converteixen en un "objecte" de què el propietari pot lliurement disposar. Conseqüentment, es converteix en un objecte susceptible de compra i venda i transacció. D'altra banda, Kant manté que les creacions (llibres, quadres, cançons, etc.) impliquen la presència d'aspectes intel·lectuals en els quals d'una banda es manifesta la subjectivitat de l'autor i, per tant, l'individualisme de la creació i alhora presenten un intercanvi intersubjectiu (universalitat en la creació). Kant separa clarament les fronteres entre el continent d'una creació i contingut creatiu. En aquest sentit, quan parla de la creació escrita, comenta que l'editor de qualsevol publicació o la persona que l'ha adquirit per reproduir-la i posar-la a la venda, mai tenen un altre dret sobre l'obra que la de ser representant del seu creador en el primer cas (el continent de la creació) i posseïdor de l'obra en tant que objecte en el segon d'ells (contingut creatiu). Precisant la diferència entre autor i posseïdor/representant, el filòsof també confereix a cadascun drets diferents: l'editor i posseïdor (lector) de l'obra tenen dret personal sobre l'obra en tant que objecte mentre que l'autor té dret real sobre la mateixa en tant que creador (Comas, 2009).

En una posició diametralment oposada a Kant trobem a Foucault i els teòrics de la Deconstrucció. A finals de la dècada dels seixanta de segle passat, Roland Barthes, Michel Foucault i Jacques Derrida, els tres pensadors més excelsos de la teoria de la Deconstrucció, van proclamar la crisi de l'autoria, vinculant aquesta a la crisi del jo. Segons les seves idees, l'autoria es converteix en el miratge de la propietat intel·lectual, mentre que la figura de l'autor es transforma en marca d'origen o gènere, una simple signatura o referència per classificar en prestatgeries i bases de dades bibliogràfiques. Davant l'autor, aquests contraposen el lector i el text que es converteixen en els veritables protagonistes de l'escriptura (Comas, 2009).

El crèdit donat a l'individu i als noms propis arriba a tal extrem avui en dia que ens sonen familiars gran nombre de noms d'autors actuals dels que ignorem les seves obres. La concepció d'autor ha anat variant en funció de la visió i adequació a cada època i període sociohistòric. Del complet i requerit anonimat medieval a l'individualisme de l'autor romàntic, transitant pel valor renaixentista de la creació, o l'autor genial del barroc, etc. (Pozuelo-Yvancos, 1988).

Foucault, data a finals de segle XVIII i començaments de l'XIX el gran canvi succeït a l'apropiació de l'autor respecte a la seva obra, coincidint amb una contesa jurídica: els textos, segons el francès, van començar a tenir autors quan van ser susceptibles de ser punits; no constituïen béns per si mateixos, més aviat accions per les que l'autor era responsable davant la llei (Foucault, 1968). Només a partir d'aquest instant l'obra comença a ser considerada com una mercaderia i es regulen els drets associats a ella (Drets d'autor). Hi ha hagut variacions entre diferents tipus de discursos. El principal moment de canvi el marquen els segles XVII i XVIII. Anteriorment, els textos literaris eren valorats sense atendre massa al nom de l'autor; en canvi, en els textos científics, el valor de veritat depenia directament que fossin signats. En els últims segles, segons Foucault, els textos científics s'han anat desvestint de la garantia d'autor, mentre que en els literaris el prestigi de l'autoria ha anat augmentant gradualment (Foucault, 1968).

No sembla desgavellat afirmar que a Internet s'està forjant l'escriptura i la noció d'autor del futur. La comunicació i el contingut (i molt especialment la seva transmissió i intercanvi) albergat a Internet suposa un pas més -potser decisiu- en la reformulació de l'autoria, l'originalitat i la creació. Els nous estils col·loquials d'escriptura (per exemple en els xats o sistemes de comunicació síncrona), les noves fórmules de contacte, intercanvi i presentació, la immediatesa, la democratització de la autoria, la "horitzontalització" de la producció, la interactivitat, la hipertextualitat, les diverses formes d'identitat associades a l'ús de la Xarxa, la ingent quantitat de informació recopilada, la facilitat d'intercanvi i cooperació, etc. representen, de manera global, un nou estat específic i emergent de transmissió de coneixement que molt probablement haurà de definir-se en els propers anys; de ben segur s'està definint per si sol en aquests moments sense que potser puguem fer res al respecte víctimes de viure en una contínua transició.

Un nou entorn informacional: Internet com a font de documentació acadèmica entre l'alumnat universitari

La població universitària espanyola actual compleix amb un perfil que alguns autors han catalogat com el propi de la "Generació Digital" o "Generació Xarxa" (Lippincott, 2005; Oblinger, 2004; Prenski, 2001; Jukes & Dosaj, 2003), en contraposició a la "Generació catòlica" (Comas & Sureda, 2004). Entre altres característiques, aquesta cohort generacional es distingeix per:

- Percebre l'espai Internet com el seu únic univers informacional
- Estar acostumats a desenvolupar-se en "ecosistemes multimèdia"
- Tenir un doble paper de consumidor i creador en el ciberespai
- Estar acostumats a l'aprenentatge autònom i, com descriu Lippincott, "sense consultar manuals" (Lippincott, 2005).

És important entendre i atendre aquestes característiques a l'hora d'analitzar la manera com els universitaris s'enfronten a la tasca de buscar i utilitzar informació a Internet per a activitats acadèmiques. Tot apunta que Internet és avui dia la font d'informació més utilitzada pels estudiants a l'hora de documentar-se amb fins acadèmics (Asemi, 2005; Griffiths & Brophy, 2004; Comas, Sureda, Pastor & Morey, 2011).

Referent a això, en opinió de Sureda, Comas & Urbina (2006):

- 1) Internet és la principal font d'informació utilitzada pels estudiants per desenvolupar les seves activitats acadèmiques. L'ús que fan d'Internet és molt superior al de les biblioteques.
- 2) Els estudiants fan servir estratègies de cerca a Internet molt simples i poc depurades.
- 3) Tot i això els estudiants tenen un autoconcepte força positiu de les seves habilitats i capacitats per buscar informació amb finalitats acadèmiques a través d'Internet.
- 4) Es percep una "googlelització" acusada en la recerca d'informació a Internet entre els estudiants
- 5) Els estudiants no tenen una adequada estratègia de selecció de la informació localitzada.
- 6) Els alumnes redueixen dràsticament la seva recerca d'informació a la publicada en els seus idiomes materns i no busquen informació en altres idiomes.
- 7) La comoditat, el gran nombre de recursos que ofereix i l'actualització dels continguts són, en aquest ordre, els principals beneficis percebuts pels estudiants associats a l'ús d'Internet com a font d'informació acadèmica.
- 8) Els principals inconvenients percebuts són: la pèrdua de temps per trobar informació per culpa de la gran quantitat de recursos disponibles, dificultat per trobar el que un desitja (infoxicació) i la gran quantitat d'informació "escombraries" o no rigorosa que existeix a la Xarxa.
- 9) Els estudiants han après a buscar i trobar informació a Internet de manera autònoma i intuïtiva, sense una guia o assessorament de suport.
- 10) Internet s'usa bàsicament per elaborar treballs i, en menor mesura, per ampliar temaris i preparar exàmens.

Ciber-plagi acadèmic

Per Ciber-plagi acadèmic s'entén l'ús de les TIC (principalment Internet i els recursos associats a aquesta -sobretot el WWW-) per al plagi (total o parcial) en treballs acadèmics per part de l'alumnat. És a dir, la localització, adopció i presentació d'idees, teories, hipòtesis, resultats, textos, etc. aliens com propis en treballs acadèmics. En la major part de la literatura científica existent al respecte es inclou el plagi acadèmic dins de les pràctiques que atempten contra la integritat acadèmica (Comas, 2009).

El plagi en l'àmbit acadèmic sembla haver existit sempre (Park, 2004). Ara bé, la major part d'estudis i anàlisis que sobre el tema s'han fet assenyalen que: a) el augment exponencial de penetració i accés a Internet i a les TIC i b) la major facilitat d'accés als continguts digitals en general i els albergats a la Xarxa en particular, han provocat un auge en les pràctiques de plagi entre l'alumnat universitari (Comas, Sureda & Urbina, 2006; Ercegovic & Richardson, 2004; Hansen, 2003). El que en major mesura ha canviat, és, d'una banda, la manera com es comet el plagi (eminentment a través de recursos i continguts albergats en Internet) i, d'altra banda, la major facilitat a l'hora de plagiar. El problema potser és el mateix, però les circumstàncies, la prevalença i sobretot les seves repercussions i profunditat són noves i semblen més perilloses del que van ser en el passat.

L'evidència és clara: Internet -a manera de font de fonts- ha expandit el nombre de recursos i continguts als quals es té accés -gratuïtament i instantàniament-; aquest fet constitueix en si mateix una revolució positiva sense possibilitat aparent de marxa enrere i amb clares implicacions en termes del procés educatiu en general. De tota manera, els interrogants s'amunteguen quan es qüestionen els usos que els estudiants fan d'aquestes fonts, recursos i continguts digitals.

Els principals centres d'interès que fins ara han orientat els treballs sobre el ciber-plagi poden classificar-se en quatre grups (Comas, 2009):

- a. anàlisi i quantificació de la prevalença, caracterització dels alumnes plagiadors i extensió del fenomen;
- b. tipus de ciber-plagi;
- c. anàlisi de les causes associades a el fenomen del ciber-plagi i possibles solucions a el problema;
- d. avaluació de la precisió i utilitat del programari antiplagi.

Prevalença i perfil dels estudiants plagiadors

Convé precisar, abans de començar aquest apartat, que desenvolupar una aproximació a els principals resultats de les investigacions que s'han dut a terme en el camp del plagi acadèmic és molt complicat per tres motius principalment:

a. Multiplicitat d'enfocaments i disciplines des de les que s'aborda: hi ha estudis que analitzen el plagi com un apartat més d'anàlisi i se centren en la integritat acadèmica (copiar en exàmens, lliurar treballs d'altres alumnes com a propis, falsejar dades en treballs, etc.), mentre que altres ho analitzen separat de qualsevol altra pràctica d'integritat acadèmica. Pel que fa a les disciplines o àrees des de les quals s'analitza el fenomen són molt variades i amb diferent finalitat en la majoria de casos (Jewell, 2004).

b. Multiplicitat metodològica: hi metodologies diverses d'aproximació al fenomen: així trobem estudis centrats en les aportacions dels alumnes -sobretot mitjançant investigacions quantitatives a partir d'enquestes-; estudis centrats en l'anàlisi dels treballs lliurats pels alumnes mitjançant programes dissenyats per a aquesta funció; estudis que se centren en l'opinió del professorat, etc. (Hansen, 2003).

c. La divergència d'opinions a l'hora de qualificar i conceptualitzar el plagi acadèmic (Park, 2003; Jewell, 2004).

Pel que fa a la prevalença del plagi, una cosa sembla clara: es troba en una constant situació de creixement al llarg dels últims anys (Ercegovac & Richardson, 2004); fet que ha portat a alguns a denominar a les generacions que avui ocupen les aules com "*Generació copiar i enganxar*" (Sureda, Urbina & Comas, 2005) o altres a qualificar el fenomen com una "plaga" (Bowman, 2004). Ara bé, la disparitat de dades que ens aporten els estudis desenvolupats obliga a ser molt cauts a l'hora de quantificar la veritable dimensió de el problema. D'aquesta manera, hi ha estudis que xifren en més de tres quarts parts la proporció d'estudiants que a l'almenys una vegada al llarg del seu historial acadèmic a la universitat ha plagiat parcialment o totalment un treball amb informació extreta d'Internet (Bowman, 2004). Altres estudis, en canvi, no donen xifres tan alarmants -tot i que són de consideració- i el situen entre el 40 i el 50 per cent (Comas, 2009; Hansen, 2003).

Tipus de plagi acadèmic

En termes generals, al parlar de plagi acadèmic (no únicament ciber-plagi) es citen habitualment dues grans categories associades a la intencionalitat de la conducta en si: 1) plagi intencional -els exemples més coneguts són la presentació de textos, idees, hipòtesis, etc. d'altres persones com a propis de forma conscient- i 2) plagi no intencional o accidental -gairebé sempre generat per efectuar citacions i parafrasejats incorrectes en els treballs o directament per la no citació per desconeixement de la pràctica- (Park, 2003; Comas & Sureda, 2016).

Seguint aquesta doble classificació, pel que fa als tipus de plagi, es pot parlar de:

1. Plagi intencional: a) comprar o descarregar-se un treball, article, projecte, etc. des d'una web dedicada a la venda i/o intercanvi de treballs acadèmics i presentar l'obra com a pròpia; b) copiar un text complet, des d'una web o un arxiu descarregat

d'Internet, i presentar-lo com a propi sense cites ni referències; c) copiar parts o paràgrafs de diferents textos extrets d'Internet i presentar-los en un text únic com a propis - "Plagi Collage" -; d) copiar d'Internet i traduir un treball complet, parts del mateix, resultats d'investigacions, etc. (Sureda, Comas & Urbina, 2005).

2. Plagi accidental: a) ús de parafrasejats inadequats, b) mala citació dels recursos i bibliografia utilitzats (Sureda, Comas & Urbina, 2005).

Per un major aprofundiment en el tema (plagi accidental versus plagi intencional) i una contextualització més propera, es proposa la lectura dels següents treballs (trobaràs còpia dels recursos a la plataforma de el curs):

- Comas-Forgas, R., & Sureda-Negre, J. (2016). Prevalencia y capacidad de reconocimiento del plagio académico entre el alumnado del área de economía. *El profesional de la información (EPI)*, 25(4), 616-622.
- Soppe, K. F. (2013). Student plagiarism: Intended or accidental?. *Social Cosmos*, 4(1), 51-56.

Causes associades al fenomen del plagi acadèmic

L'anàlisi i descripció de les causes associades a la comissió de plagi acadèmic és, sens dubte, una de les àrees més desenvolupades i sobre la qual hi ha més literatura al camp d'estudi de la deshonestat acadèmica.

Destaca un estudi pioner en aquest camp (Dordoy, 2002) en el qual s'analitzen les causes del plagi des de l'òptica dels estudiants universitaris i docents nord-americans. Segons aquesta investigació els universitaris plagien, utilitzant Internet per a això en la gran majoria de casos, pels següents motius:

- a. Intentar obtenir millors qualificacions i resultats acadèmics
- b. Mandra i mala gestió de el temps dedicat a l'estudi i elaboració de treballs
- c. Facilitat i comoditat d'accés a material via Internet
- d. Desconeixement de les normes bàsiques a seguir per a l'elaboració d'un treball acadèmic

En un exhaustiu i molt complet treball en què s'analitza l'estat de la qüestió al respecte del plagi acadèmic en entorns universitaris, Park (2003) recopila i compendia les principals causes descrites en la literatura existent fins aquell moment, en què:

- Una genuïna falta de comprensió de les normes d'escriptura i citació acadèmica: l'alumnat no sap com citar correctament, no sap quan els seus actes constitueixen plagi, etc.
- Guany d'eficiència: obtenir una major "qualitat" en el treball a presentar i estalviar temps en el procés d'elaboració de la mateixa
- Mala gestió de el temps: provoca que no tinguin la quantitat necessària de temps dedicada als seus estudis i els porta a prendre "dreceres" que moltes vegades violen els principis d'honestat acadèmica
- Els valors personals i actituds: alguns estudiants perceben aquests "dreceres" com una demostració "intel·ligent i acceptable" adequada a les demandes
- Plagi com a desafiament: manera de mostrar falta de respecte i confrontació davant la autoritat
- Desmotivació: els estudiants tendeixen a plagiar si pensen que el treball a realitzar és irrellevants o avorrit o si no creuen que el professor ho valori adequadament (o fins i tot no ho llegeixi)
- Denegació o neutralisme: els estudiants poden *racionalitzar* que el que fan no té connotacions negatives
- Temptació i oportunitat: la facilitat d'accés al material albergat a Internet i la idea que tot el que un troba a la Xarxa és públic i pot atribuir i usar-se com a propi
- La inexistent o minsa dissuasió: quan l'alumnat al mesurar i comparar els riscos als quals s'enfronta si se li descobreix fent meua i el benefici esperat de la acció de plagiar considera els segons per sobre dels primers

Diversos treballs, a mitjans de la primera dècada del Segle XXI, van introduir una nova perspectiva a l'hora d'analitzar i descriure les causes associades a la comissió de plagi acadèmic entre l'alumnat universitari: els factors culturals i idiomàtics lligats a la presència d'alumnat estranger, sobretot a la universitats anglosaxones (Hayes & Introna, 2004; Sergiou & Bamford, 2005).

Altres elements que en els últims anys s'han tingut en compte a l'hora d'estudiar les causes de la comissió de plagi entre l'alumnat són tant la tipologia com la dificultat de la tasca a realitzar. Així, un estudi australià basat en l'aplicació d'un qüestionari i el desenvolupament de grups de discussió entre alumnat de la facultat de enginyeria de la Universitat de Canberra, aporta dades que fan pensar que com més teòric és el treball a implementar més possibilitat hi ha que aquest sigui plagiat (Alam, 2004). La variable causal de la dificultat en la tasca a realitzar es cita en un estudi qualitatiu (basat en entrevistes en profunditat entre alumnat) desenvolupat a la universitat australiana de Perth (Dawson, 2004).

Arran dels resultats d'un interessant estudi entre alumnat pre-graduat, portat a terme a Austràlia en aquest cas mitjançant la implementació de metodologia de investigació

qualitativa, Devlin i Gray (2007) situen les principals causes associades a la comissió de plagi acadèmic entre l'alumnat universitari en:

- a. L'errònia concepció de plagi entre l'alumnat
- b. Escasses "habilitats acadèmiques" per part de l'alumnat universitari
- c. Factors associats a el procés d'ensenyament-aprenentatge
- d. Factors personals
- e. Pressions externes

Un altre llistat de causes, semblant a l'anterior encara que en aquest cas centrat en alumnat de secundària, és el que va elaborar Elthuisen (2016):

- 1) És més fàcil i més ràpid copiar i enganxar el treball de manera que prendre notes, parafrasejar, i, en definitiva, crear un producte original
- 2) Alguns estudiants senten que no poden escriure millor que un expert pel que desenvolupen l'actitud de "per què reinventar la roda?"
- 3) Molts alumnes tenen mala planificació i organització. És a dir, subestimen el temps que es triga a trobar la informació, prendre notes al respecte, citar fonts, etc. El plagi és una ràpida "solució" per obtenir una cessió realitzada.
- 4) Hi ha confusió per part de l'alumnat pel que fa a les expectatives, és a dir, els objectius plantejats pel docent i els criteris d'avaluació no són clars.
- 5) Alguns estudiants tenen una baixa comprensió lectora, de manera que faran tot el possible per evitar haver de llegir el text.
- 6) Aquest problema s'aplica als estudiants estrangers. És simplement massa difícil per a ells llegir, comprendre i produir en un idioma no matern.
- 7) La pressió per obtenir bones qualificacions és alta; molts estudiants es centraran en el producte final en lloc de centrar en el valor de l'obtenció de coneixements útils a través de el procés de fer la feina.
- 8) Els estudiants tendeixen a "buscar" en lloc de "investigar", és a dir, que creuen que la tasca és trobar tanta informació com sigui possible en lloc de trobar, interpretar i aplicar la informació de qualitat.
- 9) Pressió de el grup d'iguals.
- 10) Creuen que poden sortir-se'n amb la seva, especialment si perceben que els docents no revisen exhaustivament els seus treballs.

Per un major aprofundiment en el tema (causes del plagi) i una contextualització més propera, es proposa la lectura dels següents treballs (trobaràs còpia dels recursos a la

plataforma de el curs):

- Comas-Forgas, R., & Sureda-Negre, J. (2010). Academic plagiarism: Explanatory factors from students' perspective. *Journal of Academic Ethics*, 8(3), 217-232.
- Sureda, J., Comas, R., & Morey, M. (2009). Las causas del plagio académico entre el alumnado universitario según el profesorado. *Revista iberoamericana de educación*, 50, 197-220.
- Webinar de la Dra. Jude Carroll sobre les causes del plagi acadèmic entre l'alumnat <https://www.youtube.com/watch?v=10HPaRCmBRA>

RECURSOS

Per al desenvolupament i seguiment del curs només es necessiten els recursos que es facilitin a l'aula digital.

REFERÈNCIES

- Alam, L. S. (2004). Is plagiarism more prevalent in some forms of assessment than others. In *Beyond the comfort zone: Proceedings of the 21st ASCILITE Conference* (pp. 48-57).
- Asemi, A. (2005). Information searching habits of Internet users: A case study on the Medical Sciences University of Isfahan, Iran. *Webology*, 2(1), 10.
- Bamford, J., & Sergiou, K. (2005). International students and plagiarism: an analysis of the reasons for plagiarism among international foundation students. *Investigations in university teaching and learning*, 2(2), 17-22.
- Bowman, V. (2004). *The plagiarism plague*. New York: Neal-Shuman.
- Comas, R. (2009). *El ciberplagio y otras formas de deshonestidad acadèmica entre el alumnado universitario* (Tesis Doctoral). Universidad de las Islas Baleares, Palma de Mallorca.
- Comas, R., & Sureda, J. (2004). The use of new technologies amongst minors in the Balearic islands. In *IAARE Conference, Melbourne* (Vol. 7, No. 8, p. 210).
- Comas, R., Sureda, J., & Urbina, S. (2006). The "Copy and Paste" Generation: Plagiarism Amongst Students, a Review of Existing Literature. *Int. J. Learning*, 12(2), 161-168.

- Comas, R., Sureda, J., Pastor, M., & Morey, M. (2011). La búsqueda de información con fines académicos entre el alumnado universitario. *Revista española de documentación científica*, 34(1), 44-64.
- Comas-Forgas, R., & Sureda-Negre, J. (2016). Prevalencia y capacidad de reconocimiento del plagio académico entre el alumnado del área de economía. *El profesional de la información (EPI)*, 25(4), 616-622.
- Dawson, J. (2004). A perspective on plagiarism. In *Annual Conference of the Australasian Higher Education Research and Development Association*, Sarawak, Malaysia.
- Devlin, M., & Gray, K. (2007). In their own words: A qualitative study of the reasons Australian university students plagiarize. *High Education Research & Development*, 26(2), 181-198.
- Dordoy, A. (2002). Cheating and plagiarism: student and staff perceptions at Northumbria. En *Proceedings of the Northumbria Conference* (p. 4).
- Elthuizen, M. (2016): «Googling vs. Researching. Are Middle School Students Conducting Research or Googling?», en *The Ash Middle School Library*. Disponible en: <<http://fc.ash.nl/~mvelthuizen/FOV2-0000E018/S00211A17?Plugin=Metro>>.
- Ercegovac, Z., & Richardson, J. V. (2004). Academic dishonesty, plagiarism included, in the digital age: A literature review. *College & Research Libraries*, 65(4), 301-318.
- Foucault, M. (1968). *Las palabras y las cosas: una arqueología de las ciencias humanas*. Madrid: Siglo xxi.
- Foucault, M. (1970). The archaeology of knowledge. *Information (International Social Science Council)*, 9(1), 175-185.
- Hansen, B. (2003). Combating plagiarism. *The CQ Researcher*, 13(32), 775-792.
- Howard, R. M. (1995). Plagiarisms, authorships, and the academic death penalty. *College English*, 57(7), 788-806.
- Howard, R. M. (1999). *Standing in the shadow of giants: Plagiarists, authors, collaborators*. New York: Greenwood Publishing Group.
- Hayes, N. & Introna, L. (2004). Plagiarism, detection and intentionality: on the construction of plagiarists. *Plagiarism: Prevention, Practice and Policies*, 28 Junio - 30 Junio.
- Jewell, T. (2004). *Prentice Hall's Guide to Understanding Plagiarism*. New York: Longman Publishing Group.
- Jukes, I., & Dosaj, A. (2003). The differences between digital native learners and digital immigrant teachers. *The InfoSavvy Group*, 12.
- Larochelle, G. (1999). From Kant to Foucault: What remains of the author in postmodernism. *Perspectives on plagiarism and intellectual property in a postmodern world*, 121.
- Lippincott, J. K. (2005). Net generation students and libraries. *Educause review*, 40(2), 56-66.
- Mallon, T. (2001). *Stolen Words: Forays into the Origins and Ravages of Plagiarism*. New York Times, 10.

- Oblinger, D. (2004). The next generation of educational engagement. *Journal of interactive media in education*, 1.
- Park, C. (2003). In other (people's) words: Plagiarism by university students--literature and lessons. *Assessment & evaluation in higher education*, 28(5), 471-488.
- Park, C. (2004). Rebels without a clause: Towards an institutional framework for dealing with plagiarism by students. *Journal of further and Higher Education*, 28(3), 291-306.
- Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants part 1. *On the horizon*, 9(5), 1-6.
- Sureda, J., Comas, R., & Urbina, S. (2006). Internet como fuente de documentación académica entre estudiantes universitarios. Una aproximación a partir del alumnado de Educación Social de la Universitat de les Illes Balears (UIB). Palma de Mallorca: Xarxa Segura IB. Palma de Mallorca: Xarxa Segura IB.
- Swearingen, C. J. (1999). Originality, authenticity, imitation, and plagiarism: Augustine's Chinese cousins. *Perspectives on plagiarism and intellectual property in a postmodern world*, 19-30.
- Pozuelo-Yvancos, J. (2009). *La teoría del lenguaje literario*. Madrid: Cátedra.

Aquest curs forma part de les activitats del Projecte RTI2018-098314-B-I00 finançat per MCIN/ AEI / 10.13039/501100011033/ i per FEDER *Una manera de fer Europa*.

Universitat
de les Illes Balears

#SOM
UIB

Integritat acadèmica, què és i com podem fomentar-la com a docents

Pla de Formació UIB 2021-22

Del plagi a la suplantació: les fàbriques de treballs acadèmics, els
parafrasejadors i la intel·ligència artificial al servei del frau

Rubén Comas-Forgas

Estudis: Pla de Formació UIB 2021-22

Curs: Integritat acadèmica, què és i com poder fomentar-la com a docents

Professor: R. Comas-Forgas

Edició: Maig 2022

Disseny de portada: Direcció de la Estratègia de Comunicació i Promoció Institucional
<dircom.uib.cat>

Aquesta obra està subjecta a una llicència Creative Commons. Permet descarregar-la i compartir-la amb altres persones, sempre que es reconegui l'autoria de la mateixa. No es poden realitzar canvis de cap tipus ni es pot utilitzar comercialment.

Aquest material forma part del Projecte RTI2018-098314-B-I00 finançat per MCIN/ AEI /10.13039/501100011033/ i per FEDER *Una manera de fer Europa*.

ÍNDEX

CONTINGUTS	56
Presentació	56
Objectius	56
Del plagi al ciber-plagi i d'aquest a la suplantació	56
L'etapa artesanal de la compra i venda de treballs acadèmics	57
L'etapa dels bancs de treballs	57
L'etapa de les fàbriques de treballs a la carta	58
Els bots i la intel·ligència artificial: el nou manà	60
PROPOSTA D'ACTIVITATS	61
RECURSOS	62
REFERÈNCIES	63

CONTINGUTS

Presentació

Aquesta unitat se centrarà en la que és la pràctica deshonest que està agafant molta preponderància en els darrers anys: la suplantació.

Es basarà, principalment, en la lectura d'aquest document de treball i de diversos documents seleccionats pels docents, el visionat de vídeos i la realització d'una activitat d'aprenentatge.

Objectius

Amb l'estudi del tema es podrà:

- Conèixer les principals característiques dels portals de compra-venda de treballs acadèmics.
- Conèixer com s'aplica la intel·ligència artificial i els bots per a l'elaboració automàtica de treballs acadèmics.

Del plagi al ciber-plagi i d'aquest a la suplantació

La figura del "negre literari" (Ghost writer o Ghost Author, en entorns anglosaxons), el personatge que per una compensació econòmica elabora textos que s'adjudica altre, no només passeja entre els ambients literaris o artístics sinó que també està ben present en els entorns acadèmics. La compravenda de treballs prescrits pels professors per aprovar una assignatura o curs és una pràctica que es realitza des de fa molts anys en entorns acadèmics, especialment els universitaris. Aquesta conducta immoral ha augmentat enormement al llarg dels últims anys a l'empenta del desenvolupament i penetració de les TIC. Sobretot gràcies a Internet, el que abans era un frau de característiques artesanals ha anat adquirint dimensions quasi-industrials.

Es poden distingir i diferenciar, en la seva anàlisi, quatre etapes en l'evolució de la pràctica de comprar i vendre treballs acadèmics: un artesanal anterior a l'aparició d'Internet; una segona fase propiciada precisament per l'aparició de la Xarxa i dominada pels portals d'intercanvi de treballs ja realitzats, un tercer moment en què, a través d'Internet, es compren i venen treballs acadèmics sota demanda, fets a mida segons les necessitats específiques de cada usuari-consumidor i, finalment, una darrera

etapa caracteritzada per la compra de treballs que han estat elaborats per Bots que basen el seu funcionament en principis propis de la intel·ligència artificial.

L'etapa artesanal de la compra i venda de treballs acadèmics

L'etapa que queda definida com artesanal es situa en el període anterior a l'aparició i universalització d'Internet. Durant aquesta fase, qui volia adquirir un treball demandat per un professor havia de fer servir els seus contactes personals per localitzar algú que estigués disposat a fer-ho a canvi de percebre una determinada compensació econòmica.

Pel que assenyala Umberto Eco (2014), aquest tipus de pràctiques es donaven en ambients acadèmics de la Itàlia de l'últim terç de segle XX. Tal és així, que el mateix Eco recomana a aquells estudiants aclaparats i desesperats per la necessitat de fer una tesi que el millor que poden fer consisteix a invertir "una suma raonable per encarregar la tesi a una altra persona", o que copiïn un treball "fet uns anys abans en una altra universitat". L'aparició i universalització de World Wide Web que va donar començament a els anys noranta, va canviar la forma d'intermediació entre els autors (que guanyaven en anonimat i augmentaven la potencial demanda dels seus serveis) els venedors (que guanyaven en comoditat a l'hora de treure l'oferta al mercat i augmentaven el seu potencial nombre de clients) i els compradors (que veien augmentada exponencialment l'oferta, la rapidesa en l'accés a aquesta i la comoditat per fer-se amb treballs elaborats per altres).

L'etapa dels bancs de treballs

A la segona meitat dels anys 90 van aparèixer els anomenats "bancs de treballs"; portals que faciliten l'intercanvi -ja sigui de forma gratuïta o mitjançant pagament- de treballs ja elaborats -en ocasions ja utilitzats- i que, en el millor dels casos, l'alumnat, fent ús de les ordres "copiar" i "enganxar", reelabora d'acord amb seus interessos o necessitats. En el pitjor dels casos, simplement, i seguint el model de l'etapa artesanal, es lliuren els treballs localitzats sense canvi significatiu com si l'autoria fos seva. En l'actualitat segueix existint una gran quantitat d'aquest tipus de portals, summament populars entre els estudiants (per exemple "El Rincón del Vago" o "Monografias"). La proliferació de l'ús per part dels estudiants de portals que ofereixen l'intercanvi de treballs acadèmics ja realitzats s'ha vist parcialment restringit causa dels mecanismes de control anti-plagi que molts centres educatius han posat en marxa des de finals de els anys 90. Efectivament, en aquestes dates es va arribar a una situació tan escandalosament preocupant per l'ús per part de l'alumnat de la informació accessible a través d'Internet i, sobretot, per la seva habilitat en l'ús dels comandaments "Copiar" i "enganxar" a l'hora de realitzar els seus treballs acadèmics que es van haver de buscar

remeis. Va ser així com van aparèixer programes i serveis de detecció del plagi. Un dels més populars, Turnitin -software amb patent nord-americana i usat per nombrosos centres acadèmics, afirma comprovar cada dia més de 40.000 treballs acadèmics, dels quals un 30% -segons dades de la pròpia empresa- sol presentar indicis de plagi (Maxymuk, 2016).

L'etapa de les fàbriques de treballs a la carta

Les tècniques defraudadores, com els mals virus, s'adapten a les noves situacions i estímuls. Quan els autors i venedors encoberts es van plantejar com superar la barrera imposada pels programes detectors de plagi, van trobar una resposta senzilla: oferir treballs originals capaços de superar la prova de qualsevol programa anti-plagi. És a dir: si a la primera etapa, l'artesanal, la suplantació era la tàctica usada pels defraudadors, com en la segona ho va ser el plagi -ja sigui copiant d'aquí i d'allà o reproduint treballs sencers-, en aquesta tercera fase es torna a recórrer a la suplantació, a la realització de treballs a la carta; treballs originals fets segons la demanda i que poden superar la prova de qualsevol programa informàtic detector de la còpia. En aquesta nova situació, però, la suplantació adopta un nou enfocament: "tecnifica" i en certa forma formalitza la relació entre l'oferta i la demanda mitjançant la intermediació de portals a Internet. Els petits bars de les facultats, que en l'etapa que hem definit com artesanal eren els escenaris en què els estudiants buscaven a qui, per una determinada quantitat de diners, estigués disposat a fer la feina sol·licitat per un professor, s'han vist substituïts per altres espais sense fronteres ni límits aparents: els escenaris que possibilita Internet. A la Xarxa han aparegut una gran quantitat de portals -veritables fàbriques de treballs acadèmics- que ofereixen la realització de treballs de tota mena. Les regles són clares: tarifes amb preus diferents depenent de l'encàrrec -no es cobra el mateix per realitzar una tesi doctoral que per fer un treball de curs de batxillerat- i garanties que es lliurarà un producte de qualitat. Evidentment, tot es regeix per les regles del mercat: el client pot triar diferents nivells de qualitat -no pot valer el mateix un aprovat que un excel·lent- i la velocitat té també el seu preu: no es cobrarà el mateix per un treball si s'ha de lliurar d'aquí a dos mesos o si es necessita per ser presentat en dos dies.

En tot cas, i en forma de seqüència circular, el sistema de frau acadèmic va passar de la suplantació dels anys setanta/vuitanta al plagi i intercanvi dels noranta i, poc a poc, sembla estar passant novament del plagi a la suplantació. Les transició de la primera a la segona etapa ha estat possible, en gran mesura, gràcies a el desenvolupament i implantació de les TIC; aquest fet és evident a l'hora de trobar explicacions al pas de l'etapa "artesanal" -basada en la recerca de "ghost writers" anònims en entorns propers i coneguts- a la dels portals de treballs "precuinats" que a la majoria dels casos eren usats diverses vegades per més d'un alumne -els "bancs de treballs" -, que van provocar

l'eclosió de la pràctica basada en el plagi mitjançant l'ús dels comandaments dels editors de text "copiar" i "enganxar". Diferent ha estat l'origen i causes de la transició de l'etapa del plagi i intercanvi de treballs, a la de la nova suplantació basada en portals d'Internet i la compra-venda de treballs realitzats a mesura; en aquest cas la causa principal ha estat la necessitat d'eludir els sistemes de control anti-plagi instaurats en molts centres educatius. La utilització de programes informàtics posats en marxa per detectar el plagi, així com la instauració d'altres sistemes de control, han provocat que la suplantació dura i pura tornés a adquirir carta de naturalesa a les aules. Suplantació, que, emmarcada en coordenades específiques pròpies de la societat de la informació i els processos d'educació a distància (en línia), adquireix en aquests moments descomunals dimensions. Enfrontar a la nova suplantació suposarà posar en marxa noves estratègies basades en conèixer el què, el per què i el com de la situació originada.

La dinàmica, el *modus operandi*, d'aquests portals és pràcticament el mateix en tots ells: el client ha d'omplir un formulari assenyalant el tipus de treball que desitja, el tema, el nombre de pàgines, el nivell educatiu en què ho va a presentar. en alguns casos pot, fins i tot, sol·licitar especificitats de la seva demanda com, per exemple, si el treball ha de tenir un limitat nombre de cites o si ha d'incloure algun "retoc" cultural o lingüístic que no li faci aixecar sospites. Quan la comanda arriba a l'empresa, es fa un pressupost -en alguns portals es pot fer de forma automàtica- el qual haurà de ser acceptat pel client. A continuació, s'assigna un autor especialista en la matèria el qual realitzarà el treball. Un cop finalitzat, per evitar sorpreses, aquest serà avaluat per un programa antiplagi certificant així la seva originalitat.

Després d'una anàlisi de les característiques bàsiques del seu funcionament es pot afirmar que el model paradigmàtic d'aquestes fàbriques de treballs consisteix en un portal d'Internet en el qual:

- Informen dels serveis que ofereixen.
- S'ofereixen treballs a la carta o a mida.
- Alguns portals també ofereixen treballs ja fets o de "segon ús".

Aquests treballs poden ser d'elaboració pròpia de l'empresa o d'elaboració d'altres estudiants -en el segon cas el portal es converteix en mediador en l'intercanvi de treballs-.

Molts dels portals que ofereixen els dos serveis (treballs a la carta o precuinats) són portals que des de fa anys comercialitzen l'intercanvi de treballs i que han inclòs en la seva oferta la realització de treballs segons les demandes específiques:

- Informen als grups destinataris dels seus serveis.
- Nivells educatius per als que realitzen els seus treballs. Es dirigeixen, bàsicament, a estudiants de secundària i universitat.

- Grups específics als que ofereixen els seus serveis
- Estrangers. Hi ha portals que fan referència explícita als col·lectius de estudiants estrangers i fins i tot "s'adapten" a la redacció amb la finalitat que no sembli escrit per un nadiu.
- Pares. Hi ha portals que apelen als pares perquè utilitzin els seus serveis.
- Informen de les característiques de el personal que realitza els treballs
- Molts portals informen de la formació dels autors.
- Prevenen contra determinats portals i autors estrangers.
- Proporcionen garanties contra el plagi
- Informen sobre l'empresa
- Data d'inici de les activitats
- Possibilitats de contactar amb l'empresa
- Informen de les seves tarifes
- Proporcionen un formulari per fer la comanda i expliquen el procediment a seguir.
- Proporcionen exemples de treballs ja realitzats
- Testimonis
- Confidencialitat
- Altres serveis

Els bots i la intel·ligència artificial: el nou manà

En els darrers anys s'està produint un nou canvi en els processos de compravenda de treballs: l'ús de bots per escriure treballs a la carta que són venuts als estudiants que els demanden. Es tracta d'un model molt similar al de les fàbriques de treball on simplement es canvia el capital humà que elabora els treballs que després es venen per capital tecnològic que opera basant-se en procediments propis de la intel·ligència artificial.

Sens dubte és aquest un problema seriós que pot detectar-se en molts països. en un informe de la Inspection générale de l'administration de l'Éducation nationale et de la Recherche (Gauthier, Caffin-Ravier, Descamps, Mosnier, & Peretti, 2007) sobre la avaluació dels estudiants en la Universitat francesa, es pregunten els autors si hi ha que preocupar-se pel frau acadèmic. La seva resposta és contundent: després de analitzar com s'avalua a l'alumnat a la Universitat, la comissió va constatar que ens

enfrontem a un desafiament seriós i que, a més "li frau tindrà à es developer". Com ja s'ha assenyalat, el problema no es circumscriu a un sol país; autors com Hallack i Poisson (2006), que han estudiat el tema en àmbits geogràfics més amplis, pronostiquen que el ràpid creixement de la demanda en l'acreditació de nivells propis d'educació superior i la incapacitat de donar-li resposta d'una manera satisfactòria pot afavorir la propagació de el frau. L'existència de gran nombre de portals, que inciten a l'alumnat, ja sigui de secundària o universitari, a comprar els treballs acadèmics és, ja de per si, una demostració que ens trobem davant d'un seriós problema.

PROPOSTA D'ACTIVITATS

Es recomana realitzar totes les activitats que es proposen. Per tal d'obtenir el certificat d'aprofitament del curs l'alumnat ha d'haver realitzat i lliurat un mínim del 75% de les 4 activitats plantejades dins dels mòduls del curs i l'activitat final.

Activitat 2: Participar en un fòrum de discussió
Contesta una sèrie de qüestions que es plantejaran en un fòrum de discussió obert a la plataforma del curs.

RECURSOS

Per al desenvolupament i seguiment del curs només es necessiten els recursos que es facilitin a l'aula digital.

REFERÈNCIES

Eco, U. (2014). *Cómo se hace una tesis* (Vol. 7). Editorial Gedisa.

Gauthier, R. F., Caffin-Ravier, M., Descamps, B., Mosnier, M., & Peretti, H. (2007). *L'évaluation des étudiants à l'Université: point aveugle ou point d'appui*. Rapport de l'Inspection Générale de l'Administration de l'Education Nationale et de la Recherche. En ligne: http://media.enseignementsuprecherche.gouv.fr/file/IGAERN_/06/2/evaluation_22062.pdf.

Hallack, J., & Poisson, M. (2007). *Fraude académico, acreditación y garantía de la calidad. La Educación Superior en el mundo*. UNESCO.

Aquest curs forma part de les activitats del Projecte RTI2018-098314-B-I00 finançat per MCIN/ AEI / 10.13039/501100011033/ i per FEDER *Una manera de fer Europa*.

Universitat
de les Illes Balears

#SOM
UIB

Integritat acadèmica, què és i com podem fomentar-la com a docents

Pla de Formació UIB 2021-22

La detecció com una de les estratègies per combatre el plagi. Els programes de
detecció: possibilitats i limitacions

Rubén Comas-Forgas

Estudis: Pla de Formació UIB 2021-22

Curs: Integritat acadèmica, què és i com poder fomentar-la com a docents

Professor: R. Comas-Forgas

Edició: Maig 2022

Disseny de portada: Direcció de la Estratègia de Comunicació i Promoció Institucional
<dircom.uib.cat>

Aquesta obra està subjecta a una llicència Creative Commons. Permet descarregar-la i compartir-la amb altres persones, sempre que es reconegui l'autoria de la mateixa. No es poden realitzar canvis de cap tipus ni es pot utilitzar comercialment.

Aquest material forma part del Projecte RTI2018-098314-B-I00 finançat per MCIN/ AEI /10.13039/501100011033/ i per FEDER *Una manera de fer Europa*.

ÍNDEX

CONTINGUTS.....	3
Presentació	3
Objectius	3
Introducció	4
PROPOSTA D'ACTIVITATS.....	6
RECURSOS.....	7
REFERÈNCIES.....	8

CONTINGUTS

Presentació

Aquesta unitat es centrarà en una de les estratègies implementades davant el plagi acadèmic: els sistemes de detecció. Convé començar aquesta unitat precisant quines són les principals estratègies seguides des de les universitats per afrontar el fenomen del plagi acadèmic estudiantil:

- Estratègia basada en la detecció de casos de plagi, sobretot mitjançant l'ús de programari expressament creat per a tal fi
- Estratègia normativa/reguladora basada en el desenvolupament i comunicació de normatives reguladores que estableixen procediments, tipus de sancions, òrgans competents per dictar sancions, etc. davant de casos de plagi i deshonestat acadèmica per part de l'alumnat
- Estratègia informativa / formativa fonamentada en la posada en marxa de activitats de sensibilització (campanyes, xerrades, concursos, etc.) i formació dirigides tant a l'alumnat com a el cos docent sobre com prevenir la comissió de plagi en l'elaboració de treballs acadèmics

Aquesta unitat es basarà, principalment, en la lectura d'aquest document de treball i de diversos documents seleccionats pels docents, el visionat de vídeos i la realització d'una activitat d'aprenentatge per part dels participants.

Objectius

Amb l'estudi del tema es podrà:

- Conèixer i reconèixer les principals eines i estratègies per a la detecció del plagi acadèmic.
- Aprofundir les possibilitats i limitacions de l'ús de programari o programes dissenyats per a la detecció de el plagi acadèmic.
- Provar el funcionament de diversos sistemes de detecció de plagi.

Introducció

Les estratègies davant el plagi acadèmic es poden separar en dos grans camps: 1) detecció i 2) prevenció.

Pel que fa a la detecció, es parla principalment de dos tipus de sistemes de detecció: a) detecció basada en l'experiència i anàlisi del docent i b) detecció mitjançant instruments tecnològics (McLafferty & Foust, 2004). Pel que fa a el primer nivell de detecció dels docents poden intentar detectar el plagi en treballs acadèmics prestant atenció, entre d'altres, a aspectes com:

- Incongruència entre idees, teories i hipòtesis expressades en el treball
- Incongruència en els estils d'escriptura (narració, usos gramaticals, etc.) dins el text
- Incongruència en el desenvolupament "lògic" de la feina
- Incongruència entre les idees, teories, hipòtesis, etc. presentades per l'alumne i treballs anteriors de la mateixa
- Incongruència en la bibliografia i fonts citades
- Incongruència en el format de presentació (per exemple: existència de salts de pàgina incorrectes; existència de diferents tipus de font, mida, etc.; existència de números de pàgina no consecutius, etc.)
- Incongruència en les cites
- Absència i / o referències

Resulta evident, de tota manera, que detectar el plagi en un treball acadèmic a simple vista -sobretot si l'alumne ha estat previngut i curós- és una tasca molt difícil atès que sembla impossible controlar tota la literatura existent -que no cessa de augmentar dia a dia-. Davant d'això, en els últims anys s'han desenvolupat programes informàtics de detecció de plagi que solen operar a través d'una doble comparació: a) comparen els treballs amb recursos accessibles a Internet a través de una recerca orientada a la Xarxa, i b) comparen els treballs amb bases de dades pròpies de treballs acadèmics presentats en anys anteriors. A partir d'aquesta doble comparació, s'estableix si el treball presenta indicis de plagi o no. Moltes universitats han adoptat aquests programes per la detecció de plagi.

Existeixen en el mercat nombrosos programes per detectar el plagi en treballs acadèmics. Alguns, com és el cas de Turnitin, Eve2, Ephorus i Urkund són utilitzats extensivament en les universitats anglosaxones i poc a poc van incorporant-se a institucions espanyoles. Diversos autors (Clough, 2003; Weber-Wulff i altres, 2011 i 2013) han analitzat la utilitat i eficàcia dels programes antiplagi i el seu impacte en la prevenció del fenomen. Una primera conclusió a la qual arriben aquests treballs és que el simple fet de comptar amb programari antiplagi -i que aquest fet sigui conegut pels alumnes- és suficient per espantar a molts estudiants de cometre plagi (Clough, 2003, McCabe & Katz, 2009). Ara bé, aquests treballs també demostren que el programari

antiplagi no és infal·libre i, d'una banda, pot generar gran nombre de "falsos positius" (casos en què l'alumnat ha citat correctament la font però el programa ha detectat l'existència de plagi) i, d'altra banda, deixa de detectar molts casos de plagi, i és que, primerament, els alumnes sempre descobreixen camins per burlar els controls tecnològics (per exemple: canviant determinades paraules de el text plagiat per sinònims; traduint textos d'altres idiomes, etc.) i, en segon lloc, la mida i la velocitat d'expansió d'Internet (també el creixent ús del "Deep web" o Internet profunda) fa pràcticament impossible controlar tot el que es pot trobar en línia (Comas, 2009).

Una altra possibilitat tecnològica, bastant més rudimentària, menys rigorosa i que necessita de la dedicació de més temps, és la introducció de frases soltes o paràgrafs de la feina de l'alumne en un cercador generalista d'Internet de cara a trobar documents, webs, etc. que hagin pogut usar-se en forma de plagi d'un treball acadèmic.

PROPOSTA D'ACTIVITATS

Es recomana realitzar totes les activitats que es proposen. Per tal d'obtenir el certificat d'aprofitament del curs l'alumnat ha d'haver realitzat i lliurat un mínim del 75% de les 4 activitats plantejades dins dels mòduls del curs i l'activitat final.

Activitat 3: Emprar Turnitin i participar en un fòrum de discussió
Realitzar activitat detecció de plagi (veure vídeo on s'explica com dur a terme aquesta activitat) i participar a un fòrum de de discussió que trobaràs a l'aula digital.

RECURSOS

Per al desenvolupament i seguiment del curs només es necessiten els recursos que es facilitin a l'aula digital.

REFERÈNCIES

- Clough, P. (2003). Old and new challenges in automatic plagiarism detection. En National Plagiarism Advisory Service, 2003; <http://ir.shef.ac.uk/cloughie/index.html>
- Comas, R. (2009). El ciberplagio y otras formas de deshonestidad académica entre el alumnado universitario (Tesis Doctoral). Universidad de las Islas Baleares, Palma de Mallorca.
- McCabe, D., & Katz, D. (2009). Curbing cheating. *The Education Digest*, 75(1), 16-27.
- McLafferty, C. L., & Foust, K. M. (2004). Electronic plagiarism as a college instructor's nightmare—Prevention and detection. *Journal of Education for Business*, 79(3), 186-190.
- Weber-Wulff, D., Möller, C., Touras, J., & Zincke, E. (2011). Plagiarism Detection Software Test 2011. Disponible a: <http://plagiat.htw-berlin.de/software-en/test2013/report-2011/>
- Weber-Wulff, D., Möller, C., Touras, J., & Zincke, E. (2013). Plagiarism Detection Software Test 2013. Disponible a: <http://plagiat.htw-berlin.de/software-en/test2013/report-2013/>

Aquest curs forma part de les activitats del Projecte RTI2018-098314-B-I00 finançat per MCIN/ AEI /10.13039/501100011033/ i per FEDER *Una manera de fer Europa*.

